

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Postoj vybraných členských zemí EU k izraelsko-
palestinskému konfliktu po mírových dohodách z Osla**

Bc. Jakub Keluc

Plzeň 2007

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program: Politologie

Studijní obor: Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Postoj vybraných členských zemí EU k izraelsko-palestinskému konfliktu po mírových dohodách z Osla

Bc. Jakub Keluc

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra Politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Rád bych poděkoval PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady, připomínky, vynaložený čas a trpělivost.

Seznam zkratk

ES Evropská společenství (*European Communities*)

EU Evropská unie

EUPOL COPPS Evropské policejní mise (*European Union Coordinating Office for Palestine Police Support*)

EUROMED Evropsko-středomořské partnerství (*Euro-Mediterranean Partnership*)

ICC Mezinárodního trestního soudu (*International Criminal Court*)

NDR Německá demokratická republika

OOP Organizace pro osvobození Palestiny (*Palestine Liberation Organization*)

OPEC Organizace zemí vyvážejících ropu (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*)

SRN Spolková republika Německo

UNESCO Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)

UNRWA Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (*UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East*)

WHO Světová zdravotnická organizace (*World Health Organization*)

OBSAH

ÚVOD	8
1 METODOLOGICKÁ ČÁST	13
2 ZAHRANIČNÍ POLITIKA NĚMECKA VŮČI STÁTU IZRAEL A PALESTINSKÉ AUTONOMII.....	15
2.1 Zahraniční politika Německa na Blízkém Východě politika 1967- 1982	17
2.2 Zahraniční politika Německa na Blízkém Východě v letech 1982- 1998	20
2.3 Postoj Německa k Madridské konferenci a mírovým dohodám z Osla.....	21
2.3.1 Německo-izraelská ekonomická spolupráce	22
2.3.2 Německé předsednictví v radě EU	24
2.4 Německá blízkovýchodní politika 2005-2007	25
2.5 Německo-izraelská vojenská spolupráce	27
2.6 Německá blízkovýchodní politika 2008-2017	28
2.7 Sumarizace poznatků	31
3 FRANCOUZSKÉ VZTAHY S IZRAELEM A PALESTINSKOU AUTONOMIÍ 1948-1967	32
3.1 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve funkčním období Giscarda d'Estainga.....	34
3.2 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií v letech 1980-1995	36

3.3 Francouzská vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií za vlády Jacquese Chiraca.....	40
3.4 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve volebním období Nicolase Sarkozyho.....	42
3.5 Francouzská ekonomická a vojenská spolupráce s Izraelem a Palestinskou autonomií.....	46
3.6 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve volebním období Françoise Hollanda	48
3.7 Sumarizace poznatků	49
4 VZTAH VELKÉ BRITÁNIE S IZRAELEM A PALESTINOU	51
4.1 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou 1993-2006..	52
4.1.1 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií v letech 2000-2007	54
4.1.2 Ekonomická a vojenská spolupráce s Izraelem a Palestinskou autonomií	56
4.2 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií v období let 2007-2009	58
4.3 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií 2010- 2017	59
4.4 Sumarizace poznatků	62
ZÁVĚR.....	63
RESUMÉ	78

Úvod

Izraelsko-palestinský konflikt započal již v roce 1948, kdy stát Izrael vyhlásil nezávislost a den poté byl napaden aliancí států Egypta, Sýrie, Iráku, Libanonu a Jordánska. Tento ozbrojený konflikt je známý jako válka za nezávislost, ve které je obvykle Izrael označován za vítěze, neboť se mu podařilo uhájit svoji existenci a zároveň rozšířit své území nad rámec vymezený OSN. Po první arabsko-izraelské válce však boj arabských států za práva Palestinců na vytvoření nezávislého státu pokračoval a v průběhu 2. poloviny 20. století došlo ještě k několika dalším konfliktům mezi židovským státem a arabskými zeměmi. Změny v regionální politice Blízkého východu, stejně jako snaha zástupců Palestinců (Organizace pro osvobození Palestiny) a izraelské vlády na mírové řešení konfliktu vedly k začátku mírových jednání, která v roce 1993 vyústila v podepsání mírových dohod z Osla a vytvoření Palestinské autonomie. V průběhu řešení izraelsko-palestinského konfliktu i mírových jednání v 90. letech 20. století hráli důležitou roli i mimoregionální mocnosti, např. USA, SSSR/Ruská federace či evropské mocnosti jako Velká Británie, Francie či Německo. Právě postojem těchto tří evropských mocností k tzv. palestinské otázce a vývoji izraelsko-palestinského konfliktu po uzavření mírových dohod z Osla se bude zabývat tato diplomová práce.

Téma pro svoji diplomovou práci jsem zvolil z několika důvodů. Region Blízkého východu považuji za jednu ze zásadních oblastí ke sledování. Z hlediska moderních dějin se jedná o klíčový region, kde můžeme pozorovat řadu konfliktů v podobě občanských válek či bojů o vliv ze strany světových mocností. Podle Čejky (2012: 9) je Stát Izrael v moderních dějinách Blízkého východu právě jeden z nejvýznamnějších fenoménů).

Izraelsko-palestinskému konfliktu je věnována značná pozornost a většina akademických prací se zabývá postoji především angažovaných

velmocí tj. Ruské federace a Spojených států. Rovněž bývá pozornost věnována akcím tzv. Blízkovýchodního kvartetu, který se angažuje v otázce řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Jeho členy jsou Spojené státy a Rusko spolu se supranacionálními organizacemi v podobě EU a OSN. Akademické práce zkoumají perspektivu přístupů k izraelsko-palestinskému konfliktu v rámci organizací jako celku nebo naopak řeší individuální přístupy států. Cílem této diplomové práce je zjistit a porovnat, jaký postoj zaujímaly vybrané evropské mocnosti, tj. Velká Británie, Francie a Německo k izraelsko-palestinskému konfliktu po mírových dohodách z Osla, konkrétně v letech 1993–2017, v čem se jejich stanoviska podobaly, či lišily a proč.

Jako výzkumné otázky jsem si stanovil následující: *Jak se vyvíjely vztahy Velké Británie, Francie a Německa k Izraeli po roce 1993? Jak se vyvíjely vztahy Velké Británie, Francie a Německa k palestinské autonomii po roce 1993? Jaký postoj zaujímaly Velká Británie, Francie a Německo k zásadním událostem v izraelsko-palestinských vztazích po roce 1993?*

Počáteční rok 1993 zkoumání jsem zvolil z důvodu uzavření mírových dohod z Osla, jakožto klíčové události ve vývoji izraelsko-palestinského konfliktu. Mírové dohody z Osla byly zvoleny jakožto zásadní milník, protože se jedná o vůbec první přímé jednání mezi Izraelem a Organizací pro osvobození Palestiny. Organizace pro osvobození Palestiny zde poprvé přiznala právo státu Izrael na existenci, na druhé straně Izrael uznal OOP při jednáních jako jediného zástupce palestinského lidu (Office of the Historian nedatováno). Analýzu zahraniční politiky vybraných států zakončím rokem 2017, aby výsledky zkoumání byly co nejaktuálnější. Velkou Británií, Francií a Německem jsem jako případové studie zvolil z toho důvodu, že se jedná o nejmocnější země Evropy a zároveň státy, které se dlouhodobě angažují v izraelsko-palestinském konfliktu.

Německo má navzdory temné minulosti spojené s druhou světovou válkou s Izraelem pevný vztah. V rámci Evropské unie je Německo největším spojencem a podporovatelem Izraele. Ve svých prohlášeních Německo opakovaně přisoudilo zajištění bezpečnosti židovského státu jasnou prioritu v rámci své blízkovýchodní politiky (Müller 2010: 6–10). Tento fakt potvrzuje i skutečnost, že je Německo významným dodavatelem zbraní Izraeli. Vedle toho jsou země důležitými obchodními partnery, kdy Německo představuje pro židovský stát dokonce největšího obchodního partnera v Evropě (BICOM 2007). Na druhé straně se Německo rovněž zajímá o palestinskou otázku, kde v rámci blízkovýchodní politiky EU podporuje mírový proces mezi Izraelci a Palestinci v podobě tzv. dvoj-státního řešení. Vzájemné vztahy Německa a židovského státu narušuje budování izraelských osad na palestinských okupovaných územích. Formu jakou Izrael osidluje palestinská území, Německo odsuzuje a považuje za nelegitimní. Podrobné analýze vzájemných vztahů se budu věnovat v empirické části práce.

Další zvolenou evropskou mocností je Francie, která má s Izraelem také historické vazby a její vztah se v průběhu let měnil. Do roku 1962 (stažení z Alžírsko) byla Francie významným dodavatelem zbraní pro Izrael. Situace se změnila v roce 1967, kdy de Gaullova vláda uvalila na blízkovýchodní region zbraňové embargo, které se nejvíce citelně dotklo právě Izraele (Cristol 2002). K ochlazení vzájemných vztahů došlo také za vlády Jacka Chiraca, který podporoval Jásira Arafata v první fázi probíhající druhé intifády. U Francie je velmi zajímavý ještě jeden rozměr, kterým je domácí politika státu. V tomto ohledu je Francie raritním evropským státem kde problematika Izraele a Palestiny proniká do vnitrostátní politiky a také prostupuje do společnosti. izraelsko-palestinský konflikt se promítá ve francouzské společnosti, díky vazbám etnických a náboženských skupin (žijících ve Francii) na blízkovýchodní region (Nekvapil 2013).

Jako poslední zkoumanou mocností bude Velká Británie, která spravovala Palestinu jako své mandátní území. Palestiny se vzdala a přenechala řešení palestinské otázky OSN. Vztahy Velké Británie a Izraele se utužily v době suezské krize, kdy spolupracovali při plánování napadení Egypta, ale poté byly otřeseny zejména válkou v Libanonu, kdy v reakci na izraelský vpád do Libanonu reagovala Velká Británie spolu s dalšími evropskými zeměmi uvalením vojenského embarga na Izrael či válkou o Falklandy, ve které Izrael podporoval argentinskou vojenskou juntou (tehdejšího rivala VB) dodávkami zbraní. V současnosti je Velká Británie státem, jejíž vztahy s židovským státem jsou založeny především na obchodní a vědecké spolupráci (Newman 2010; Independent 1994; Haaretz 2011).

Je potřeba říci, že se Velká Británie, stejně tak jako další dvě zvolené mocnosti zajímá o palestinskou otázku. V roce 2014 odhlasoval Britský parlament symbolické uznání státu Palestina. Oficiálně ji jako stát, ale neuznal. Velká Británie podporuje tzv. dvoj-státní řešení a v případě, že by uznání státu Palestina mohlo napomoci pokračování mírových jednání mezi Izraelem a Palestinou, je připravena uznat stát Palestina oficiálně (Castle – Rudoren 2014).

Za úvodem bude následovat metodologická kapitola, v níž představím analytický rámec, který mi umožní v empirické části práce analyzovat zahraniční politiky tří vybraných států – Velké Británie, Francie a Německa. Popíši zde konkrétní komparační kritéria, podle nichž budu strukturovat jednotlivé empirické kapitoly a které mi umožní vyzkoumat, v čem a jak se liší postoje tří vybraných zemí k vybranému konfliktu.

Empirickou část práce rozdělím na tři kapitoly, přičemž každá se bude věnovat zahraniční politice vybraných států, tedy postoji Francie, Velké Británie a Německa k izraelsko-palestinskému konfliktu. Pokusím se zachytit vývoj vzájemných vztahů či změny postojů vybraných aktérů

k izraelsko-palestinskému konfliktu. Zaměřím se také na vzájemné vztahy evropských mocností se státem Izrael i Palestinou.

V závěru práce zodpovím stanovené výzkumné otázky – představím postoje jednotlivých evropských mocností a následně porovnáám, v čem se jejich stanoviska ohledně izraelské, resp. palestinské politiky a vzájemného vztahu Izraele a Palestiny podobaly a příp. lišily a vysvětlím proč.

1 Metodologická část

Svoji práci koncipuji jako komparativní případovou studii, v jejímž rámci použiji komparaci jako hlavní metodu zkoumání. Komparativní případová studie je vymezována jako studie, která „srovnává pozorování existující minimálně ve dvou různých případech“ (Karlas 2008: 62).

Jako první je potřeba nadefinovat objekt komparace. Ve své práci budu komparovat vývoj a postoje zahraniční politiky Velké Británie, Francie, Německa k izraelsko-palestinskému konfliktu po mírových dohodách z Osla. Dalším nezbytným krokem je určit cíl komparace. Samotnou komparaci nelze považovat za legitimní cíl při uplatnění tohoto metodologického postupu (Geisleer – Mouralová 2011). Cílem komparativní metody je sledovat proměnné, které popisují zkoumanou zahraniční politiku států, tedy její vstupy, procesy a výstupy. Hlavní otázkou je, v čem se zkoumané zahraniční politiky států liší? Cílem je i explanace, sledování jevů (historické vazby, mocenské zájmy, ale i ideologické rozdílnosti, náboženství a další faktory ovlivňující postoj Velké Británie, Německa a Francie k izraelsko-palestinskému konfliktu) vysvětlujících proč se dané politiky liší.

Po stanovení cíle komparace je nutné nadefinovat konkrétní komparační kritéria pro provedení komparace. První oblastí komparace je oblast ekonomická. Vzájemný obchod je hlavním pilířem vztahů EU a Izraele, který je významným obchodním partnerem EU ve Středomoří (European commission 2017). Pro můj výzkum je stěžejní postoj a navázaná spolupráce třech vybraných evropských mocností (Velké Británie, Francie a Německa). Ekonomická kritéria, která v práci budu hodnotit, jsou následující:

(1) Jaké jsou obchodní vztahy a ekonomická spolupráce vybraných evropských velmocí se státem Izrael a Palestinskou autonomií?

(2) V čem se liší a čím jsou limitovány obchodní vztahy a ekonomická spolupráce vybraných velmocí se státem Izrael a Palestinskou ekonomikou?

(3) Jak ovlivňuje ekonomická spolupráce a obchodní vztahy postoj vybraných evropských mocností vůči státu Izrael a Palestinské autonomii, resp. jak tyto vztahy ovlivňují postoj evropských mocností k řešení izraelsko-palestinskému konfliktu?

Další oblastí komparace je vojenský sektor. Vojenská kritéria jsou pro moji analýzu klíčová, neboť Izrael je považován za jediného možného držitele jaderných zbraní na Blízkém východě (vlastnictví či existenci jaderných zbraní stát Izrael nikdy oficiálně nepotvrdil (Borger 2014: nečíslováno). Izrael je z vojenského hlediska významným hráčem blízkovýchodního regionu. To potvrzuje nově uzavřená vojenská dohoda s USA, které se zavázaly poskytnout Izraeli v průběhu deseti let 38 miliard dolarů na nákup vojenského arzenálu (Baker – Davis 2016). Vojenská kritéria jsou následující: (1) Jaká je vojenská spolupráce (vzájemné dohody o obchodu se zbraněmi, společná vojenská cvičení, vzájemná technická spolupráce na vývoji zbraňových systémů) vybraných evropských mocností se státem Izrael a Palestinskou autonomií. (2) Jak tyto vojenské vazby ovlivňují postoj vybraných mocností vůči státu Izrael a Palestinské autonomii.

Jako další se ve své práci budu věnovat diplomatickým kritériím. Obecně lze definovat diplomatické prostředky za nástroje, které vedou k dosažení cílů států bez použití násilí, cestou jednání mezi státy za účelem dosažení stanovených cílů. Diplomatickými prostředky, kterými se budu v práci zabývat, jsou především mírová jednání týkající se izraelsko-palestinského konfliktu. V práci se zaměřím na především na tyto kritéria: (1) Jaký postoj zaujímaly zvolené evropské mocnosti k mírovým dohodám z Osla.

(2) Jaké byly reakce vlád zvolených evropských mocností na klíčové události izraelsko-palestinských vztahů v letech 1993–2017. (3) Jaké přístupy zaujímaly a zaujímají zvolené evropské mocnosti k řešení zásadních otázek izraelsko-palestinského konfliktu v letech 1993–2017. (4) Jak ovlivňuje chování Izraele a Palestinské autonomie v oblasti lidských práv postoje vybraných evropských mocností vůči nim. (5) Jak ovlivňuje otázka formálního uznání státu Palestina vzájemné vztahy vybraných evropských mocností s Izraelem.

Důležitým faktorem komparace je vymezení časového rámce. V případě mé práce se budu věnovat vývoji zahraniční politiky vybraných států, vůči izraelsko-palestinskému konfliktu. Časové vymezení jsem zvolil od podepsání mírových dohod z Osla z roku 1993 do 2017. Mírové dohody z Osla byly zvoleny jakožto zásadní milník, Organizace pro osvobození Palestiny zde poprvé přiznala právo státu Izrael na existenci, na druhé straně Izrael uznal OOP při jednáních jako jediného zástupce palestinského lidu. Právě od této významné události budu zkoumat dynamiku vývoje vztahů až do roku 2017. Analýzu zahraniční politiky vybraných států zakončím v roce 2017, aby výsledky zkoumání měly co nejpřesnější a nejaktuálnější charakter. Zaměřím se na poslední významné události týkající se zvolené problematiky v roce 2017 (Říhová 2002:75–78).

2 Zahraniční politika Německa vůči státu Izrael a Palestinské autonomii

Vztahy Německa a státu Izrael byly těžce poznamenány druhou světovou válkou, kdy nacistické Německo spáchalo civilizační zločin v podobě Holocaustu. Navzdory těmto událostem jsou tyto dva státy, jsou významnými partnery spolupracujícími v řadě oblastí. Jak již bylo řečeno v úvodu, cílovým úsekem analýzy je období let 1993 až 2017. Aby bylo

možné, podobu těchto vztahů řádně představit je nutné alespoň krátce uvést historický vývoj spolu s nejdůležitějšími událostmi let minulých, které reflektují dnešní podobu vztahů mezi oběma aktéry. Tato kapitola si klade za cíl vymezit vzájemné vztahy Německa a státu Izrael, součástí kapitoly je také analýza hlavních mezníků ve vývoji vzájemných vztahů.

V 50. letech 20. století vystávaly ohlasy ze strany židovských organizací, které požadovaly projednávání odškodnění židovského lidu ze strany Německa. O hmotných požadavcích vůči Německu, se vedly diskuze v rámci tzv. Nárokové konference, která probíhala v New Yorku v říjnu 1951. Právě zde bylo hlavním cílem navázat jednání s Německou vládou o procesu odškodnění židů. Výsledkem pak bylo podepsání tzv. Lucemburských dohod o reparacích v září 1952. Tato událost *The Claim Conference* byla ve své době unikátem, jelikož dvě ze tří zainteresovaných entit, tedy Západní Německo i stát Izrael, v době druhé světové války ještě neexistovaly a přesto jednaly o kompenzacích škod způsobených právě druhou světovou válkou (Conference 2017)

Uzavření jakýkoliv dohod s Německem se logicky setkávalo s velkým odporem, na druhé straně je potřeba říci v jaké situaci se Izrael nalézal. Jeho ekonomika byla postižena válkou o nezávislost, která proběhla v roce 1948. Jedním z cílů Izraele bylo, také absorbovat židovské obyvatelstvo z jiných států zejména z bývalého nacistického Německa, v tomto důsledku se tvořily na jeho území imigrantské tábory, které jeho ekonomiku také zatěžovaly, a které provázela značná chudoba. Navzdory silným protestům a demonstracím, které uzavření dohod se Západním Německem rozdmýchalo uvnitř židovského státu, byly tyto dohody v září 1952 podepsány a v následujícím roce začalo Západní Německo platit svůj historický dluh (Lammer 2015: 10-15).

Hned v prvním roce poskytování reparací tj. mezi lety 1953-1954, Spolková republika Německo přerozdělila Izraeli ekvivalent 73,8 miliónů amerických dolarů. Povalečné reparace se tedy rychle staly významným

zdrojem příjmů do Izraelského rozpočtu. Prostředky poskytované Západním Německem byly využity k investicím do izraelské infrastruktury v podobě výstavby nových bytů, mechanizaci zemědělství či založení obchodní flotily a národních aerolinek (Zweig 2001: 112–114). Uzavření Lucemburských dohod je významným milníkem, jelikož se jedná o první formu poválečného jednání mezi židovským státem a Západním Německem. Jak již bylo zmíněno, jednalo se o unikátní historickou událost, protože hlavní zainteresované entity v době druhé světové války neexistovaly, přesto však jednaly o situaci způsobené právě druhou světovou válkou. Byť byly dohody o válečných reparacích podepsány v roce 1952, byly předmětem jednání mezi židovským státem a Německem i v následujících letech. Oficiální diplomatické vztahy mezi Spolkovou republikou a židovským státem byly navázány v roce 1965 (Conference 2017; Auswärtiges Amt 2017; Honig 1954: 564-566).

2.1 Zahraniční politika Německa na Blízkém Východě politika 1967-1982

Rok 1967 znamenal pro izraelsko-palestinské vztahy klíčový milník. Ve zmíněném roce proběhla tzv. Šestidenní válka, jejíž důsledky lze pozorovat i v dnešní době. Vítězství Izraele silně otřáslo sebevědomím arabských států, které kromě vojenských ztrát poznamenaly i významné územní ztráty. Po skončení Šestidenní války se sešly hlavy arabských států, aby zkoordinovaly politiku arabských zemí. Ze setkání vzešly následující principy v politice vůči Izraeli:

- žádné uznání,
- žádný mír,
- žádné vyjednávání (Čejka 2012: 117–120).

Šestidenní válka znamenala výrazné zhoršení izraelsko-palestinský států, židovský stát po válce nechal bourat palestinskou čtvrť v Mughrabi, aby bylo vytvoření prostranství pro židovské přistěhovalce. Naopak Palestinci protestovali proti sjednocení Jeruzalému pod zprávou Izraele (Čejka 2012: 117–120).

V té době byl ministrem zahraničí a později kancléřem Spolkové republiky Willy Brandt, za jehož vlády bylo cílem blízkovýchodní politiky obnovit diplomatické vztahy s arabskými zeměmi a zároveň posilovat vztahy s židovským státem. Během Šestidenní války Spolková republika vyhlásila neutralitu, fakticky však sympatizovala s Izraelem a optikou arabských států byla jeho spojencem. Na druhé straně si Německo uvědomovalo možnost poškození vztahů s arabskými zeměmi a snažilo se posilovat strategii sbližování s arabským světem. Spolková republika Německo razila ve své blízkovýchodní politice koncept *vyváženosti*, na jedné straně se snažila o dobré vztahy s arabskými zeměmi v regionu, a zároveň usilovalo o normalizaci vztahů s Izraelem. Základem této politiky byla snaha uvolňovat napětí na Blízkém Východě a rovný postoj vůči Izraelcům a Palestincům (Schmitd 2014: 3-8).

Dalším incidentem, který poškodil německo-izraelské vztahy, byl Mnichovský masakr, při kterém tragicky zahynulo 11 izraelských olympijských sportovců. Ti byli uneseni a zavražděni palestinskou skupinou Černé září. Zde došlo k selhání komunikace mezi Spolkovou republikou a židovským státem. Ani jedna strana za tuto tragédii oficiálně nepřiznala odpovědnost. Izrael následně podnikal odvetné akce a v roce 1973 vypukl další arabsko-izraelský konflikt známý jako Jomkipurská válka. Jejím výsledkem byl na jedné straně úspěch Izraele, který se dokázal vymanit z konfliktní situace, ovšem za cenu ztráty svého výsostného postavení v oblasti vojenství. Egypt byl rovněž úspěšný, neboť se mu podařilo Izrael vytlačit ze Sinajského poloostrova.

Podstatné je zmínit ještě energetický faktor, v důsledku americké podpory Izraele vyvolaly země OPECU zdražováním ropy ropnou krizi a ukázala se závislost evropských států na těchto energetických dodávkách, s tím souvisela potřeba států Evropského společenství (ES) s arabskými zeměmi spolupracovat. V tomtéž roce odstoupil také Willy Brandt a jeho místo zaujal nový kancléř Helmut Schmidt (Schwarz 2014).

Ve volebním období Helmuta Schmidta dochází ke změně charakteru německé blízkovýchodní politiky. Helmut Schmidt se snaží více koordinovat zahraniční politiku s politikou Evropského společenství, respektive politiku ES pod německou politiku více zastřešit. Rovina německé blízkovýchodní politiky se tedy přesouvá z bilaterální úrovně na úroveň multilaterální. Pro Izrael z toho plynuly především hospodářské výhody, díky německé politice měl možnost napojit se na hospodářství Evropského společenství. Tím však pozitivní aspekty ve vztazích Spolkové republiky a židovského státu končí, díky několika příčinám. Helmut Schmidt vedl dialog s arabskými státy a za jeho vlády se stala Spolková republika prvním západním státem, který vyjádřil podporu práva Palestinců na sebeurčení na zasedání Valného Shromáždění OSN v roce 1974. V podpoře Palestinců, Schmidt společně s ministrem zahraničních věcí Genschrem pokračovali i v následujících letech. Tento pro-palestinský postoj potvrzovala Berlínská deklarace Evropské rady z roku 1980, která obsahovala obecné principy zahraniční politiky vůči Blízkému Východu, v té bylo jasně zmíněno odmítnutí násilí, právo Palestinců na sebeurčení a poprvé také Evropská rada požadovala účast Organizace pro osvobození Palestiny při mírových jednání. Dalším důležitým faktorem byla vzájemná antipatie kancléře Schmidta a nového izraelského premiéra Menacha Beginy, díky které se německo-izraelské vztahy výrazně zhoršovaly. Zmražení vzájemných vztahů bylo dovršeno izraelskou invazí do Libanonu v roce 1982. (Leber 2015).

2.2 Zahraniční politika Německa na Blízkém Východě v letech 1982-1998

Helmut Kohl byl spolkovým kancléřem v letech 1982-1998, v počátku svého působení se snažil koordinovat zahraniční politiku s blízkovýchodní politikou Spojených států a snažil se, normalizovat vztahy s Izraelem. Překážkou těchto snah bylo německé vyzbrojování Saudské Arábie či udržování vztahy s Íránem za vlády Chomejního, právě díky těmto faktorům hrozilo, že se normalizace vztahů s židovským státem nezdaří. Kohl po počátečních neúspěších musel postupovat opatrněji, proto žádal obnovení polovládních a nevládních kontaktů, zamrzlých za vlády Helmuta Schmidta, tyto vazby se postupně podařilo opět rozvinout.

Situaci zkomplikovala eskalace izraelsko-palestinského konfliktu v podobě první intifády. I za vlády Helmuta Kohla byl preferován koncept *vyváženosti* a proto zde panovaly obavy, že v případě zásahu do probíhajícího konfliktu dojde k narušení vztahů s arabskými vztahy či židovským státem. Proto volila Spolková republika vůči první intifádě spíše zdrženlivý postoj, mimo jiné i z důvodu blížícího se německého znovusjednocení v roce 1990. Německé znovusjednocení vyvolávalo optikou židovského státu spíše znepokojení a obavy, než entuziasmus, zejména kvůli nepřátelskému postoji Německé demokratické republiky (NDR) vůči židovskému státu. Téhož roku však NDR uznala svoji spoluvinu na Holocaustu a ochotu odškodnit židovský stát, demokratizace, která probíhala uvnitř NDR, rovněž napomohla odstranění anti-izraelského postoje. Obavy židovského státu se nepotvrdily, naopak vzájemná důvěra a spolupráce mezi sjednoceným Německem a Izraelem rostla a oba aktéři se stali spojenci i v dalších letech (Lewy 2015).

Jejich vzájemné vztahy prověřila válka v Zálivu, ve které Německo deklarovalo, že v daném konfliktu nemá v moci aktivně zasahovat a bude se spíše soustředit na evropskou politiku. Saddám hrozil Izraeli raketovým útokem, který se nakonec uskutečnil. I když kancléř Kohl vyjádřil

náklonost Izraeli byly vztahy Německa s židovským státem narušeny, zejména když vyplula napovrch účast německých firem na zdokonalování iráckých balistických střel. Německo se snažilo vzniklou situaci napravit příslibem finanční i materiální pomoci Izraeli. Navzdory určitým rozepřím nedošlo k vážnému zhoršení vztahů a státy spolu nadále vedly jednání o formě zmiňované pomoci (Kinzer 1991).

2.3 Postoj Německa k Madridské konferenci a mírovým dohodám z Osla

Madridská mírová konference, která proběhla v roce 1991, a následné dohody z Osla nabízely novou možnost angažmá Německa v blízkovýchodním konfliktu. V mírovém procesu se silně angažovaly USA, které spolu s židovským státem neměly zájem na aktivní účasti Evropského společenství, protože z jejich úhlu pohledu zastávala spíše pro-arabský postoj. Dalším problémem byla nejednotnost Evropského společenství, které nebylo schopno koordinovat a sjednotit odlišné názory a postoje členských států EU k izraelsko-palestinskému konfliktu. I mírové dohody z Osla potvrdily dominantní roli USA v blízkovýchodním mírovém procesu (mírové dohody z Osla byly podepsány v září v Bílém domě v roce 1993). Nicméně konference v Madridu poskytla Německu možnost se více angažovat na Blízkém Východě. Německo usilovalo o koncept *vyváženosti* vztahů vůči Izraeli a Palestině, snažilo se u arabských států získat pochopení pro svůj „zvláštní“ vztah se židovským státem, tomu napomohl mírový proces, který navázal na Madridskou mírovou konferenci. Mírové dohody z Osla vylepšily vztah Německa s palestinskou samosprávou. V prosinci 1993 navštívil vůdce OOP Jásir Arafat Spolkovou republiku Německo. O rok později otevřelo SRN (i s podporou Izraele) reprezentační kancelář na palestinských územích. Izraelským zájmem bylo, aby se v rámci mírového procesu hospodářsky i

ekonomicky rozvíjely sousední státy, proto židovský stát apeloval na Německo, aby se více angažovalo na Blízkém východě. V reakci na tento apel židovského státu od 90. let podporovala Spolková republika výstavbu infrastruktury na palestinských územích a zároveň jej ekonomicky podporovala, čímž slovy Izraelců napomáhala mírovému procesu.

V devadesátých letech se koncept německé blízkovýchodní primárně nesoustředil na angažmá v politickém procesu, nýbrž na ekonomickou spolupráci. Německo preferovalo snahu o sjednocování postojů s EU a snažilo se o jednotné vystupování. Hlavními cíli, na které, se evropská politika soustředila, byla především ekonomická a rozvojová spolupráce. Na tento koncept navázal i nový spolkový kancléř Gerhart Schröder, který Kohla nahradil v roce 1998. Ve svém prohlášení deklaroval, že role mediátora v blízkovýchodním mírovém procesu patří především Spojeným státům americkým a mezinárodním organizacím, rovněž se distancoval od politického postoje a prohlásil, že Evropané nejlépe přispějí mírovému procesu skrze otevírání regionálních trhů a podílení se na budování tamní infrastruktury (Müller 2010: 10).

2.3.1 Německo-izraelská ekonomická spolupráce

Izraelským zájmem bylo zachovat si ekonomický a hospodářský růst, zároveň Izrael hledal vhodného strategického spojence vedle Spojených států. Pro členské státy Evropského společenství byl Izrael také významným strategickým partnerem. Dohody o spolupráci navázal Izrael a ES již v roce 1975. Německo s židovským státem udržovalo „specifický vztah“, který byl založen na vysoké míře spolupráce a vzájemné důvěře. Německým zájmem bylo ve stejném duchu navázat vztahy mezi židovským státem a EU. Německo hrálo klíčovou roli při

udělení specifického statutu Izraeli ve vztahu k ES. Ten byl stvrzen Essenskou deklarácí v roce 1994. Zásadním milníkem bylo podepsání asociační dohody mezi EU a Izraelem, díky které se mohla dále rozvíjet nejen ekonomická, ale i politická spolupráce. I v případě vyjednávání o asociační dohodě, byl příspěvek Německa k úspěšnému uzavření klíčový. Německá vláda rovněž odmítla podmiňovat rozvoj ekonomické spolupráce dobrým chováním Izraele v mírovém procesu. Smlouva byla následně ratifikována v letech 1996-2000, kdy v roce 2000 vstoupila definitivně v platnost. Asociační dohoda byla doplněna dohodou o vzájemné technické a vědecké spolupráce (European commission)

Další posilování vazeb mezi státy pokračovalo tzv. Barcelonským procesem. V roce 1995 proběhla v Barceloně konference, ze které vzešla deklarace o Evropsko-středomořské partnerství (EUROMED). Barcelonský proces pokračoval založením Unie pro Středomoří v roce 2008. Iniciátorem založení komise byl francouzský prezident Nicolas Sarkozy. Jelikož se jednalo o období francouzského předsednictví v radě EU, budu se založení komise věnovat v případové studii Francie v rámci jejích ekonomických vztahů s Izraelem a Palestinskou autonomií.

Německo je v rámci EU nejvýznamnějším obchodním partnerem židovského státu. Hodnota jejich vzájemného obchodu činila v roce 2015 pět miliard amerických dolarů. V globálním měřítku je Německo čtvrtým nejdůležitějším partnerem Izraele po Spojených státech amerických, Číně a Švýcarsku. Izraelský export do Spolkové republiky činil v roce 2015 hodnotu 1.4 miliardy dolarů. Pro obě země je bilaterální ekonomická spolupráce klíčová, proto je předmětem každoročních mezivládních rozhovorů, které se naposledy konaly v roce 2016 (Auswärtiges Amt 2017).

Je potřeba říci, že Německo zároveň podporovalo blízkou spolupráci mezi EU a Palestinskou autonomií. Mezi lety 1992-2006, Německo investovalo do rozvoje palestinské infrastruktury a podpory

palestinské ekonomiky více jak 500 milionu dolarů. V roce 1994 se Německo rovněž stalo první zemí EU, která otevřela svoji zastupitelskou kancelář na Palestinském autonomním území, jednalo se o symbolický krok vyjadřující mezinárodní uznání Palestinské autonomie (Belkin 2007: 1–10).

2.3.2 Německé předsednictví v radě EU

V roce 1999 předsedalo Německo Radě EU, právě v těchto letech se mění německý přístup blízkovýchodní politiky. Německo volí silnější politický přístup a aktivněji se podílí v mírovém procesu. Své postupy koordinuje s EU a diplomaticky zasahuje v situaci, kdy palestinský prezident Jásir Arafat oznámí záměr unilaterálně vyhlásit Palestinský stát. Evropská unie v době německého předsednictví reagovala vyhlášením Berlínské deklarace, kde poprvé zmiňuje připravenost EU uznat Palestinský stát. Záměrem této deklarace bylo přesvědčit Arafata, aby upustil od unilaterálního jednání, které by s největší pravděpodobností znamenalo narušení mírového procesu.

V roce 2000 započala druhá intifáda, i v tomto případě Německo diplomaticky zasáhlo a snažilo se situaci aktivněji řešit, aby zabránilo rozpadu mírového procesu. V daném období upadá pozice USA v roli mediátora a jeho místo nahrazuje EU. Evropské státy apelují na Německo, aby využilo svých dobrých vztahů s oběma stranami konfliktu a posílilo roli EU jako mediátora. Výraznou roli v diplomatických jednáních sehrál tehdejší německý ministr zahraničních věcí Jožka Fischer. Ten podnikl několik regionálních návštěv a snažil se vyjednávat s oběma stranami (Müller 2010: 12).

Německo hrálo ústřední roli při tvorbě mírového konceptu tzv. *Roadmap*. V roce 2002 představil Fischer návrh, známý jako *Fischer Idea*

Paper, který představoval nezbytné kroky, které je nutné podniknout k uznání Palestinského státu. Součástí zmíněného konceptu bylo také vytvoření multilaterálního přístupu k mírovému procesu na Blízkém Východě. Německo spolupracovalo také s ostatními státy EU v prosazování této evropské iniciativy. V září 2002 byl tento koncept diskutován v rámci zasedání Blízkovýchodního kvartetu, který ho začlenil jako důležitý prvek pod svoji strategii. Aktivní politika Německa pokračovala i v následujících letech. Německo podpořilo vznik Evropské policejní mise (EUPOL COPPS), která působí na Palestinském území. Jedná se o civilní misi EU, která si klade za cíl podporovat palestinské budování států a tím podpořit tzv. dvoj-státní řešení, které EU preferuje. Druhou civilní misí, kterou Německo rovněž podpořilo je *The EU Border Assistance Mission at the Rafah Crossing Point*, jejímž cílem bylo monitorovat tuto oblast hraničního přechodu mezi Egyptem a pásmem Gazy. Obě mise Německo výrazně podporovalo jak ekonomickými tak lidskými zdroji (Sharma 2001).

2.4 Německá blízkovýchodní politika 2005-2007

V roce 2005 se dostává k moci Angela Merkelová. Za její vlády se Německo snaží pokračovat ve svém aktivní politice k izraelsko-palestinskému konfliktu. Rovněž navazuje na agendu svého předchůdce a vyjadřuje podporu ekonomickému aspektu při angažmá v mírovém procesu. Za vlády kancléřky Merkelové dochází k několika významným událostem. V roce 2006 vyhrává volby do Palestinské samosprávy islámské hnutí Hamás a o rok později propukne druhá válka v Libanonu, jako výsledek eskalace napětí mezi Izraelem a Hizballáhem. Hizballáh napadal židovský stát raketovými útoky a Izrael na druhé straně odpovídal leteckými nálety, zároveň rovněž zahájil pozemní invazi do Libanonu. V tomto konfliktu pak zasáhla OSN, která se rozhodla obnovit mandát

mise UNIFIL (*United Nations Interim Force in Lebanon*) z roku 1978. Jejímž cílem bylo zajistit stažení izraelských jednotek z Libanonu, poskytnout humanitární pomoc a pomoci s obnovením řádné autority v oblasti. Mandát této mise je každoročně hodnocen Radou bezpečnosti OSN a její současný mandát vyprší 31. srpna 2017. Ačkoliv tato mise spadá pod Organizaci spojených národů, Německo se výrazně angažovalo při jednáních o jejím rozšíření (Dougherty 2006).

V roce 2007 Německo opět předsedalo v Radě EU a jedním z klíčových témat, které v rámci svého předsednictví nastolilo, byla izraelsko-palestinská otázka. Téhož roku Merkelová navštívila Washington ve snaze vyjednat obnovení mezinárodní spolupráce skrze mírový proces. Spojené státy americké, které se snažily nahradit režim Saddáma Husajna stabilní demokracií, přičemž narážely na značné překážky. V tomto důsledku prezident Bush dal najevo vzrůstající zájem o angažmá v izraelsko-palestinském mírovém procesu. Merklová byla v jednání se Spojenými státy úspěšná a podařilo se jí dosáhnout dohody o obnovení spolupráce Blízkovýchodního kvartetu, který byl v roce 2006 neaktivní.

Německo se rovněž snažilo o zlepšení vztahů mezi Kvartetem a zástupci umírněných arabských států, včetně Egypta, Saudské Arábie, Jordánska a Spojených arabských emirátů. Německým cílem bylo stavět na arabské mírové iniciativě z roku 2002, která byla obnovena Ligou arabských států v roce 2007. Během předsednictví v Radě EU se Německo soustředilo na blízké diplomatické vztahy s Izraelem, aby demonstrovalo svůj rovnocenný přístup k mírovému procesu. Úspěchem německého přístupu byla změna izraelského postoje vůči arabské mírové iniciativě (v roce 2002 se Izrael vůči této iniciativě vymezoval negativním postojem), kdy v roce 2007 na arabský mírový návrh reagoval příznivěji. V této době došlo k prohloubení vzájemné důvěry mezi Německem a židovským státem.

Další významnou událostí, která se udála v roce 2007, byla mírové konference, kterou hostily Spojené státy v Annapolis. Cílem konference bylo obnovení izraelsko-palestinského mírového procesu a následná implementace konceptu *Road map for peace* vytvořeného Blízkovýchodním kvartetem. I zde se projevila aktivní politika Německa, které agitovalo za vytvoření společného akčního plánu EU. Postupně byla vytvořena Evropská strategie, jejímž základem byla reforma palestinského bezpečnostního sektoru, podpora růstu palestinské ekonomiky a podpora dobrého vládnutí (Müller 2010, 15-22).

2.5 Německo-izraelská vojenská spolupráce

Německo je často označováno za nejspolehlivějšího evropského spojence židovského státu. Podle zprávy *US Congressional Research Service* z roku 2006 byly německé dodávky zbraní nedílnou součástí při vybavování izraelské armády v době probíhajících konfliktů tedy v letech 1967, 1973 a 1982. Německo využívalo dodávek zbraní do Izraele, jako předmět, s jehož pomocí mohlo částečně regulovat izraelské jednání. V roce 2002, kdy došlo k eskalaci izraelsko-palestinského konfliktu, a propukly boje, podnikl Izrael vojenské akce na Palestinských autonomních územích. Německo reagovalo pozastavením dodávek zbraní židovskému státu a zároveň deklarovalo nesouhlas používání německé válečné techniky pro jiné než obranné účely (Nassaue – Steinmetz 2003: nečíslováno). Německo také pomáhalo židovskému státu vyvíjet obranné systémy, které měly být schopné detekovat nukleární střely. Tyto systémy měly posílit bezpečnostní opatření židovského státu v případě nukleárního útoku (Lappin 2008).

V roce 2014 Německo oznámilo prodej dvou válečných lodí Izraeli v ceně jedné miliardy euro, aby židovskému státu pomohlo zajistit bezpečnost jeho pobřežních zásob zemního plynu. Německo židovskému

státu dodává také ponorky. V roce 2014 obdržel Izrael čtvrtou vylepšenou ponorku nové generace třídy Dolphin a další má získat v roce 2015. Celkem má židovský stát obdržet šest ponorek.

Vojenská spolupráce pokračuje dalším uzavíráním dohod o nákupech válečných technologií. Německo poskytne židovskému státu další čtyři válečné lodě v ceně 430 milionů, z částky uhradí Němci 115 milionů euro jako součást odškodnění za Holocaust. Na druhé straně tuto vojenskou spolupráci využívá také Německo, které si od Izraelců pronajmulo v roce 2015 sledovací drony. Jelikož je izraelská armáda zkušenější v používání těchto technologií, Izrael umožnil vstup německým vojáků na své území, kde je izraelská armáda proškolila v používání dronů. Tato událost je důležitá zejména proto, že demonstruje pozitivní politický vývoj a zesílenou důvěru mezi oběma aktéry navzdory jejich temné vzájemné minulosti (Bleiker 2015: nečíslováno).

2.6 Německá blízkovýchodní politika 2008-2017

V roce 2008 vystoupila kancléřka Merkelová v izraelském Knesetu a označila existenci židovského státu za součást německého *raison d'état*, zároveň vyloučila jakoukoliv možnost jednání, které by jeho existenci mělo zpochybnit. V tomto důsledku ji současný izraelský premiér Benjamin Netanjahu označil za přítele židovského státu. V následujících letech proběhla řada událostí, díky kterým se vzájemné vztahy zlepšovaly a prohlubovaly. Například vystoupení v roce 2010 prezidenta Perese v německém Bundestagu či návštěva kancléřky Merkelové univerzity v Tel Avivu.

I když oba státy udržují dobré diplomatické vztahy, panují mezi nimi v určitých oblastech neshody. Sporné otázky byly projednávány na společném setkání obou vlád v Berlíně. Prvním případem, byl íránský

jaderný program. Zatímco Izrael požadoval jeho kompletní zrušení, německá strana byla ochotna akceptovat pouze určitá omezení iránského programu. Shodu se nepodařilo najít ani v oblasti uvalení sankcí na Írán, kde židovský stát volal po přísnějším přístupu vůči Íránu. Klíčovým a bezpochyby nejcitlivějším tématem je pak otázka izraelsko-palestinského konfliktu. Německo kritizovalo izraelské expandování na Palestinská autonomní území. Budování izraelských osad na okupovaných územích vidělo Německo jako jasnou překážku pro mírový proces. Situace se zhoršila o rok později, kdy izraelská vláda schválila budování staveb v Gilu, které se nachází ve východním Jeruzaléme a status projektu je nyní spornou otázkou. Merkelová byla touto akcí pobouřena zejména proto, že věnovala určité úsilí, aby narušila hlasování Rady bezpečnosti o členství Palestiny v OSN. Následně se Německo zdrželo při hlasování o udělení statusu nečlenského statusu Palestině, který ji nakonec byl přiznán v roce 2012, čímž Palestina získala silnější mezinárodní postavení. Navzdory těmto událostem ve společné deklaraci ze společného zasedání oba státy označily vztahy (zejména díky vojenským dohodám) za vzájemně prospěšné a založené na principu vzájemné důvěry (Feldman 2014: nečíslováno).

Rok 2015 byl symbolickým rokem, protože se jednalo o 50. výročí navázání izraelsko-německých vztahů. I v tomto roce došlo k rozepřím mezi Německem a židovským státem. Příčinnou bylo úspěšné začlenění Palestiny pod jurisdikci Mezinárodního trestního soudu (ICC). Izrael reagoval prohlášením, že se pokusí přesvědčit hlavní donory ICC, aby mu omezily poskytování svých ekonomických prostředků. Právě Německo je druhým největším donorem ICC a izraelské žádosti nevyhovělo. Dalším tématem sporu je také válka v Gaze, která propukla v roce 2014 a byla nejkrvavějším konfliktem od dob druhé intifády. Německé elity kritizovaly izraelskou vojenskou ofenzivní operaci vůči Pásmu Gazy nazvanou Ochranné ostří. Tyto akce ještě více odsoudila německá společnost, ve které lze v této době sledovat demonstrace proti izraelskému postupu. Na

druhé straně je potřeba vyzdvihnout vzájemnou nejen ekonomickou a vojenskou spolupráci, ale i spolupráci v oblasti technologií a vědy. Tyto faktory jednoznačně převyšují rozepře mezi oběma státy a udávají nadále pozitivní charakter vzájemných vztahů.

Za zmínku stojí také sociální programy. Ve společné deklaraci z roku 2012 oba státy deklarovaly zájem na vzdělávání a zvyšování povědomí o Holocaustu především u mladých generací obou států. Cílem programu je mladé generace obou států sbližovat. K tomu slouží i program výměnného pobytu pro mladé lidi. Odhaduje se, že v posledních 50 letech se programu zúčastnilo okolo půl milionu mladých lidí. Takové sbližování je důležité, jelikož podle průzkumů z roku 2015 má skryté tendence k antisemitismu zhruba 20% německé populace (De Vita 2015).

V roce 2016 se konalo další společné zasedání vlád v Berlíně, které navazovalo na předchozí výroční rok. Německo s židovským státem jednalo o posílení vzájemné vědecké spolupráce o technickém rozvoji o environmentálních a energetických otázkách. V rámci jednání byl také diskutován vzdělávací program. Kancléřka Merkelová i premiér Netanjahu opakovaně vyjádřili velký význam posilování vzájemných vztahů a naplánovali další setkání vlád na rok 2017, které proběhne v Jeruzalémě.

Situace se však v roce 2017 zhoršila díky izraelskému budování osad na území Palestiny. Německo tyto akce odsuzuje a považuje za protiprávní. V reakci na izraelské jednání Merkelová zrušila plánované setkání s izraelskou vládou. Samotní Němci vnímají budování osad negativně. Podle průzkumů je situací znepokojeno až 45% německých občanů, zejména díky zásadnímu porušování lidských práv Palestinců židovským státem. Většina si uvědomuje, jak se s Palestinci v postižených oblastech jedná (JTA 2017: nečíslováno). Merkelová označila budování izraelských osad na Západním břehu nebezpečným krokem, který může způsobit rozpad dvoj-státního řešení, a ohrozit budoucí vývoj židovského státu. Při setkání s Mahmúdem Abbásem, prezidentem Státu Palestina

vyjádřila jedinou možnost pokojného soužití Palestinců s Izraelci právě prostřednictvím dvoj-státního řešení jako jediné možné cesty. Abbás poděkoval Německu za jeho politický postoj k zmíněnému problému a také za německou materiální pomoc, kterou Němci poskytují pro rozvoj palestinské infrastruktury (DW 2017: nečíslováno).

2.7 Sumarizace poznatků

Případová studie Německa ukázala, že mírové dohody z Osla nabídl Německu šanci silnějšího angažmá na Blízkém Východě zejména díky politickému konceptu *vyváženosti*, který Německo preferovalo. Základním cílem tohoto konceptu bylo zlepšit vztahy s arabskými zeměmi resp. získat u nich pochopení pro svůj „zvláštní vztah“ k židovskému státu. Německo bylo kritizováno arabskými státy, že jsou jeho postoje příliš ovlivněny jeho potřebou splácet Izraeli svůj dluh z druhé světové války.

Po mírových dohodách z Osla se Německu úspěšně podařilo zlepšit vztah s Palestinkou autonomií a v roce 1994 otevřít svoji reprezentativní kancelář na palestinských autonomních územích. Německo se snažilo podporovat mírový proces především obchodní a ekonomickou spoluprací, kterou rozvíjelo vztahy jak s židovským státem tak Palestinskou autonomií (té poskytovalo prostředky na rozvoj tamní infrastruktury). Německo sehrálo v rámci Evropské unie klíčovou roli ve vyjednávání speciálního statutu pro židovský stát a následně úspěšné podepsání asociační dohody.

Aktivnější přístup zahraniční politiky k izraelsko-palestinskému konfliktu lze sledovat v době předsednictví Německa v EU, kdy se snaží aktivní politikou zabránit rozpadu mírového procesu. Zároveň ministr zahraničí Fisher představil koncept roadmap tj. nezbytné kroky k tomu,

aby mohl být uznán palestinský stát. Německo se aktivně snažilo sjednocovat přístupy evropských států, aby EU působila jednotným dojmem.

V aktivní zahraniční politice pokračovala i kancléřka Merkelová, která deklarovala bezpečnost židovského státu jako součást německého národního zájmu. V jejím funkčním období dochází k plnění vojenských dohod, které Německo s židovským státem uzavřelo a zároveň dochází k uzavírání nových např. o prodeji německých válečných lodí židovskému státu. Na druhé straně Izrael poskytuje Německu drony a cvičí německou armádu v jejich používání. V komparaci s Francií má vojenská spolupráce daleko rozvinutější formu. Největšími konfliktními tématy mezi Německem a židovským státem je expanze židovských osad na Palestinských autonomních územích, které Německo stejně jako ostatní státy považuje za protiprávní. Dalším konfliktními tématy je iránský jaderný program a situace v Pásmu Gazy.

Závěrem případové studie Německa lze říci, že i přes rozepře s židovským státem zůstává jeho největším podporovatelem a nejdůležitějším evropským spojencem. I v důsledku historických událostí, kdy se Německo přiznalo odpovědnost za Holocaust a zavázalo se splácet svůj historický dluh. Pocit německé odpovědnosti vůči Izraeli lze sledovat i v roce 2017.

3 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií 1948-1967

Francouzsko-izraelské vztahy byly navázány v polovině 50. let devatenáctého století, kdy byla Francie největším dodavatel zbraní židovskému státu. V té době probíhala tzv. Alžírská válka, ve které

bojovali povstalci za odtržení Alžíru od Francie a vytvoření nezávislého státu. Francie se snažila tyto probíhající nepokoje potlačit a právě proto byl Izrael jejím vhodným spojencem, neboť sdílel stejný strategický cíl, kterým byl boj proti arabskému nacionalismu. K utužení vztahů mezi Francií a židovským státem došlo také v době Suezské krize, kdy podnikly spolu s Velkou Británií společnou vojenskou operaci proti Egyptu. Jejich postup byl zastaven až zásahem tehdejších světových mocností. Úspěšné provedení operací, ale znamenalo pokračování vztahů mezi Francií a Izraelem. Až do 60. let poskytovala Francie židovskému státu vojenské technologie. Francouzské letouny se staly základem izraelského letectva. Francie poskytovala židovskému státu také technologickou pomoc a spolupracovala s ním i v oblasti kulturní výměny (Bass 2010: nečíslováno).

Situace se změnila po nástupu Charles de Gaulla k moci. Ten nejprve vyjádřil židovskému státu podporu a zdálo se, že vzájemné vztahy se budou i nadále pozitivně rozvíjet, nicméně po ukončení Alžírské války došlo k pravému opaku. De Gaulle se zřekl práva Francie na Alžír a započalo sbližování Francie s arabským světem, čímž utrpěly vztahy s židovským státem. Francie se po určitou dobu snažila mezi vztahy s oběma stranami balancovat, postupně však její vztahy s Izraelci ochabovaly a vypuknutí tzv. Šestidenní války znamenalo odklon francouzské politiky od židovského státu. V roce 1967 uvalil De Gaulle na region zbraňové embargo, které nejvíce škodilo Izraeli. V průběhu války se De Gaulle rozhodl posílit vztahy s arabským světem a zbraňové embargo se mělo stát permanentním. Následně přijal arabskou rétoriku namířenou proti židovskému státu, tím byl dokončen odklon francouzské politiky od Izraele (Bass 2010: nečíslováno).

3.1 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve funkčním období Giscarda d'Estainga

Prezident Giscard může být, podle Nekvapila označován za „prvního proarabského“ prezidenta (Nekvapil 2013: 112). Giscard se zasloužil o vyčlenění palestinské otázky z tehdejší arabské politiky, zároveň hovořil o palestinské vlasti a právu Palestinců na sebeurčení. Snažil se také přispět ke zlepšení palestinské reprezentace na mezinárodní scéně. V roce 1974 došlo také ke schůzce mezi ministrem zahraniční Sauvagnarguesem a Jásirem Arafatem, kdy mu francouzský ministr sdělil podmínky francouzské podpory ve věci palestinské otázky, jimiž jsou:

- uznat mezinárodní závazky,
- akceptovat existenci židovského státu,
- vzdát se teroristických akcí.

V roce 1975 založila Organizace pro osvobození Palestiny v Paříži svoji kancelář. Podpora Palestincům ze strany Francie pokračovala i v následujících letech, kdy Giscard zmiňoval jejich právo na sebeurčení a poukazyval na potřebu věnovat se palestinské otázce aktivněji. Francie se palestinskou otázkou pokusila zařadit do evropské agendy na základě vlastního postoje, který se opíral o tři body, kterými bylo stažení Izraele z okupovaných území, právo Palestinců na svoji domovinu a uznání hranic všech existujících států v regionu. Rozhovory na vysoké úrovni mezi Francií a Palestinci i nadále pokračovala a aktivita Francie gradovala. Důvodem byla politika Spojených států a jednání v Camp Davidu, ze kterého vzešel mír mezi Egyptem a Izraelem. Francie se s dosavadními jednáními neslučovala a nelíbilo se jí, že palestinská otázka byla zanechána v rámci jednání nedořešená.

Francouzsko-izraelské vztahy se nadále zhoršovaly, kdy Francie i Spojené státy americké hlasovaly v Radě bezpečnosti OSN pro rezoluci zavrhnoucí budování izraelských osad na území Západního Břehu a pásma Gazy. Při návštěvě Jordánska Giscard deklaroval, že součástí jednání se musí zúčastnit všechny strany konfliktu tedy i palestinský lid, čímž naznačoval Organizaci pro osvobození Palestiny. Arafat na tyto kroky reagoval prohlášením, že Evropa učinila první krok k vyřešení situace panující na Blízkém východě. V této době byl vliv Francie v rámci Evropského hospodářského společenství enormní a aktivní politiku Francie následovaly i ostatní země. Hlavním cílem bylo zvýšit evropský vliv při řešení blízkovýchodního konfliktu a vytvořit alternativu k jednáním z Camp Davidu, protože politika Spojených států amerických se opírala především o bilaterální jednání. S tím Giscard nebyl spokojený a byl přesvědčen, že Evropa je v lepší pozici pro sjednání míru na Blízkém východě. Evropské země odkazovaly na potřebu, aby se jednání zúčastnily všechny strany tedy i OOP. Jejich cílem bylo dostat k jednacímu stolu OOP i židovský stát, který tuto možnost nepřipouštěl (Rondot 1987: 90–95).

V roce 1980 se sešla Evropská rada v Benátkách, kde deklarovala svůj postoj vůči Blízkému východu. Ústředním cíle, kterého chtěly evropské státy dosáhnout, bylo uznání práva na existenci Izraele ze strany Palestinců a současně aby došlo k akceptaci Palestinců židovským státem. Aby bylo možné dosáhnout takto ambiciózního cíle, byla nezbytně nutná i vůle Spojených států a Sovětského svazu. Francouzská zásadní role při formulování deklarace znamenala zhoršení vztahů s židovským státem. Ke změně francouzské politiky došlo až po zvolení nového prezidenta Françoise Mitteranda (Rondot 1987: 90–95).

3.2 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií v letech 1980-1995

Francouzská pozice vůči Izraeli zůstávalo od roku 1967 stejné. V době ropné krize v roce 1973 francouzsko-arabské ekonomické a diplomatické vztahy posilovaly. Francouzským strategickým zájem bylo vztahy s arabskými zeměmi posilovat, protože v nich Francie viděla možnost posílit vlastní diplomacii a částečně se oprostít od diplomatického vlivu Spojených států amerických. Zvolení Françoise Mitteranda prezidentem v roce 1981 doprovázely obavy arabských států, neboť byl považován za silného příznivce Izraele a arabské státy se obávaly možné změny francouzské politiky směrem zpět k pro-izraelskému postoji. Mitterand po svém zvolení opravdu vyjádřil podporu židovskému státu. Pozitivně také reagoval na mírové dohody, které vzešly ze summitu, který proběhl Camp Davidu v roce 1978 a následně Izrael a Egypt podepsaly bilaterální mírovou smlouvu v roce 1979 (Boniface 2007: nečíslováno).

Je potřeba říci, že za vlády Mitteranda Francie podporovala Spojené státy americké, které v té době hrály klíčovou roli mediátora při vyjednávání v arabsko-izraelském konfliktu. Výrazem této podpory, byl fakt, že Mitterand podnikl potřebné kroky, aby zabránil implementaci Benátské deklarace z roku 1980, neboť byla v rozporu s politikou Spojených států amerických. I přes vstřícné kroky, které francouzský prezident podnikl, izraelské aktivity nepomáhaly ke zlepšení vzájemných vztahů. Izrael např. bombardoval Osirak (nukleární reaktor v Iráku vybudovaný právě Francií) či podnikal útoky na základny OOP v Libanonu. Navzdory těmto aktivitám Mitterand dodržel svůj slib a podnikl návštěvu do židovského státu. Při své návštěvě přiznal právo židovského státu na svoji existenci, ale zároveň hovořil o Organizaci pro osvobození Palestiny jako o zástupcích palestinského lidu. Podpořil tedy palestinské

právo na sebeurčení a právo na existenci vlastního státu, čímž rozzuřil tehdejšího izraelského premiéra Menacha Beginu (Filliu 2009: 28–29).

Při jednání izraelsko-francouzských elit byla diskutována otázka ohledně palestinských hrozeb z Libanonu. Francouzský prezident trval na svých předchozích výrocích a po návratu do Francie byl přesvědčen, že jednání byla úspěšná a že ke konfliktu mezi židovským státem a Libanonem nedojde. Opak se stal realitou a v roce 1982, kdy Izrael intervenoval do Libanonu. Klíčovou otázkou se stalo izraelské obléhání Bejrútu, kde se nacházel vůdce OOP Jásir Arafat. Pro Mitteranda byla tato organizace klíčová pro vyjednávání v izraelsko-palestinské otázce. Již dříve francouzský prezident, deklaroval právo palestinského lidu na sebeurčení a právě v OOP viděl zástupce palestinského lidu a věrohodného partnera pro další jednání. Francie přispěla k záchraně Jásira Arafata z obléhaného Bejrútu, kdy po neúspěšných pokusech o mírové jednání vojensky zasáhla jako součást mezinárodních sil vytvořených společně s Itálií a Spojenými státy (Filiu 2009: 29–31). Ani další situace nepomáhala zlepšit atmosféru vztahů mezi Francií a židovským státem, roku 1987 dochází k propuknutí první intifády a rozsáhlým bojům mezi Izraelci a Palestinci. O rok později vyhlašuje Izrael ústy tehdejšího ministra obrany Jicchaka Rábina novou politiku potírání intifády. Tyto tvrdé represe prováděné Izraelci se setkaly nejen s odporem Francie, ale izraelská politika čelila kritice ze strany Spojených států amerických (Čejka 2012: 199–202).

V druhé části Mitterandova volebního období, dochází k vyhlášení Státu Palestina Palestinskou národní radou, která z Alžírka vyhlásila jednostrannou deklaraci o nezávislosti. Palestinský stát uznalo na čtyřicet států včetně Egypta. Mitterand o pár dní vydal prohlášení, ve kterém potvrdil Alžírskou deklaraci a opakovaně vyjádřil, že palestinský lid má právo na sebeurčení a život ve vlastním nezávislém státě. Zatím co izraelské hnutí Mír nyní vyvíjelo tlak na Shamirovo vládu, aby navázal

jednání s OOP, Reaganova administrativa (a následně i Bushova) podporovala izraelské pokusy izolovat Arafata od mírových jednání. V roce 1988 vydalo rezoluci valné shromáždění OSN, ve které volalo po uspořádání mezinárodní mírové konference, kde měly být řešeny otázky týkající se blízkého východu. V prosinci téhož roku proběhlo zasedání OSN, aby se zabývalo palestinskou otázkou. Na tomto zasedání promluvil Arafat, který poděkoval Mitterandovi za francouzské přijetí klíčových rezolucí. Jeho projev byl uspokojivý i pro Spojené státy, které krátce na to navázaly s OOP dialog. (Dieckhoff 1992: 1-4)

Veškerá jednání narušila irácká invaze do Kuvajtu. V roce 1989 stále probíhala první intifáda a Mitterand podporoval navázání dialogu mezi Izraelem a Palestinci, který by pomohl ukončit násilí. Izraelský premiér Shamir však trval na svém postoji, který vylučoval OOP z mírových rozhovorů, čímž pobouřil francouzské prezidenta, který jeho chování ostře kritizoval na půdě Evropského parlamentu a zároveň odkázal k nutnosti řešení situace na Západním břehu. Mitterand využil setkání bývalého amerického prezidenta Cartera a Jásira Arafa v Paříži a pozval vůdce OOP do Elysejského paláce. Zatímco prezident Carter veřejně prohlašoval, že Arafat udělal maximum pro podpoření mírového procesu a prezident Bush byl jiného názoru. Poté co se jedna z frakcí OOP spolupodílela na iráckém útoku poblíž pláže v Tel Avivu, přerušily s ní Spojené státy vedený dialog (JTA 1991).

K vyloučení OOP z jednání došlo v okamžiku, kdy jeho vedení podpořilo Saddámovi prohlášení, ve kterých podmiňoval stažení Iráku z Kuvajtu odchodem židovského státu z jím okupovaných území. Mitterand plně podporoval apel OSN na okamžité obnově kuvajtské suverenity. I když se v září Francie vojensky připojila do koalice vedenou Spojenými státy americkými, francouzský prezident stále doufal v diplomatické řešení, které by zabránilo válečnému konfliktu. V září přednesl na půdě valného shromáždění OSN plán na řešení krize, který

ovšem v dané situaci už nikam nevedl. Poslední pokusy o mírové řešení byly neúspěšné a v roce 1991 byla zahájena vojenská operace Pouštní bouře, ve které byly irácké jednotky poraženy a Kuvajt osvobozen.

Po válce se znovu rozpoutaly debaty o obnovení mírových jednání mezi Izraelem a Palestinci, zatímco Mitterand podporoval větší zapojení OSN do řešení palestinské otázky a nadále zdůrazňoval důležitou roli OOP, vize amerického prezidenta Bushe byla odlišná. Záměrem Spojených států bylo vyloučit OOP z mírových jednání a zajistit, aby tato organizace nebyla přítomná na plánované Madridské mírové konferenci, která se uskutečnila 30. října 1991. Přítomny byly delegace Izraele, Egypta, Sýrie, Libanonu a společná palestinsko-jordánská delegace (účast společné palestinsko-jordánské delegace byla zásluhou francouzské diplomacie, kdy se podařilo Mitterandovi vyjednat souhlas OOP s její účastí). Izraelskou delegaci vedl premiér Jicchak Šamir a palestinskou Hajdar Abd aš Šafí. Základním cílem konference bylo dát rozhodující podnět k mírovým jednáním Izraele s Palestinci a sousedními arabskými státy. Konference měla položit základy pro budoucí bilaterální jednání mezi Palestinci a židovským státem. Madridská jednání nepřinesla žádný podstatný výsledek, ale jen její uskutečnění bylo považováno za úspěch. Paradoxem bylo, že se jednání neúčastnila Francie a Mitterand neskrýval své zklamání z této absence, přesto vyjádřil podporu Spojeným státům americkým, neboť považoval madridská jednání za úspěch americké diplomacie (Filiu 2009: 38)

Tajná jednání mezi Izraelci a Palestinci i nadále pokračovala a v roce 1993 byla v utájení navázána jednání i s OOP. Téhož roku proběhlo v Norsku několik kol tajných jednání o mírových podmínkách, které vyústily v podepsání Mírových dohod z Osla. Před podepsáním samotného dokumentu poslal Arafat vyslance do Paříže, aby o situaci informoval francouzské vedení. Mitterand samozřejmě dohody vítal, nicméně si neodpustil poznámku směrem ke Spojeným státům

americkým, když prohlásil, že „Co se v určitý čas jevílo jako špatné, se nakonec ukázalo být dobrým“ (Mitterand cit. dle Filiu 2009: 38). Odkazoval k tomu, že byl často kritizován Spojenými státy americkými za svoji podporu OOP. Dohody z Osla byly slavnostně podepsány v Bílém domě. Za izraelskou stranu dohodu podepsal ministr zahraničí Peres a za palestinskou stranu Mahmúd Abbás. Přítomný byl samozřejmě americký prezident Clinton spolu s americkým ministrem zahraničí Christopherem Warrenem a ruským ministrem Andrejem Kozyrevem.

Ke konci volebního období Mitteranda byl francouzský vliv na Blízkém Východě zastíněn Spojenými státy americkými. Je potřeba říci, že i přes určité rozepře se francouzský prezident snažil vždy podporovat blízkovýchodní politiku Spojených států amerických. Za své vlády propagoval právo Palestinců na sebeurčení ve svém vlastním nezávislém státě. Zároveň byl velkým zastáncem Organizace pro osvobození Palestiny, nad kterou držel ochrannou ruku a snažil se posilovat její politický vliv. Jeho činy vůči OOP byly vedeny s přesvědčením, že pro budoucí jednání s židovským státem je nezbytně nutné vytvoření důvěryhodného partnera, kterého viděl právě v OOP (Čejka 2012: 227–232; Filiu 2009: 38–40).

3.3 Francouzská vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií za vlády Jacquese Chiraca

Jacques Chirac se stal prezidentem v roce 1995 a svojí politikou přiblížil Francii ještě blíže arabským státům. Hned v roce 1996 podnikl cestu na Blízký východ, kde se vryl do paměti především incident při návštěvě Jeruzaléma. Chirac nebyl spokojený s tím, jak izraelské bezpečnostní složky směřovaly jeho kroky a bránily mu v kontaktu s Palestinci. Proti tomuto jednání se ohradil a pohrozil odletem. Jeho

gesto se stalo určitou symbolikou nepřátelství vůči Izraeli. Chirac navštívil také Ammán, Bejrút, Káhiru, Damašek, Jeruzalém a Ramalláh. Tyto návštěvy byly jen potvrzením směru francouzské politiky, který Chirac deklaroval v důležitém projevu na univerzitní půdě v Káhiře, kde potvrdil francouzský postoj ke konceptu *Land for Peace* a postoj Francie k řešení palestinské otázky. Návštěva Blízkého východu Chiracem měla být impulsem pro ostatní evropské lídry k aktivnějšímu postoji vůči blízkovýchodnímu regionu. Po jeho návratu zvolilo Evropské společenství permanentního pozorovatele mírového procesu. Tuto pozici vykonával zástupce Španělska, tedy země, která si udržovala rovnocenné vztahy jak s židovským státem tak Palestinou. Zvolením této funkce bylo určitým diplomatickým ukazatelem počátku aktivnějšího angažmá Evropy na Blízkém východě (La Gorce 1997: 6).

Chirac se pro svá gesta a politiku stal velmi populárním v arabském světě, také byl známý pro své blízké osobní vztahy s arabskými vůdci, a to nejen s Jásirem Arafatem, ale také s bývalým premiérem Libanonu Haririm či Saddámem Husajnem. Po nástupu do prezidentského úřadu začal lobbovat v OSN za zmírnění sankcí vůči Iráku, které na něj byly uvaleny po jeho invazi do Kuvajtu v roce 1990. V tomto období dochází k posílení francouzsko-iráckých vztahů, kdy se obě země stávají významnými obchodními partnery a blízké vztahy udržují i v následujících letech. Klíčovou událostí, která reflektuje směr francouzské politiky je vypuknutí války v Iráku v roce 2003. Francie se snažila najít mírové řešení a vymezovala se proti použití vojenské síly. I přes nátlak Spojených států amerických a Velké Británie dala Francie jasně najevo, že použije právo veta v Radě bezpečnosti OSN proti jakékoliv rezoluci, která by měla opravňovat k vojenskému řešení. Navzdory rozepřím mezi státy byla spuštěna vojenská intervence do Iráku, vedená Spojenými státy americkými a Velkou Británií v roce 2003. Celá situace výrazně přispěla ke zhoršení francouzsko-amerických vztahů.

V řešení palestinské otázky Chirac podporoval Jásira Arafata, ve kterém viděl jediného správného vůdce, který dokáže přimět palestinský lid k uzavření kompromisů. Takto o něm hovořil na summitu NATO v roce 2004, kde kritizoval snahu Izraele izolovat Arafata od mírových jednání. Francouzská vláda následně přehlížela Arafatovo napojení a podporu teroristických aktivit, a dokonce zpochybňovala předchozí mírová jednání, kdy tvrdila, že selhání druhého summitu v Campu Davidu není vinnou Arafata, jak tvrdil prezident Clinton, ale charakterem americko-izraelských vztahů. Chiracova náklonost k Arafatovi byla vidět i v době, kdy se zhoršil jeho zdravotní stav. V roce 2004 byl Arafat přepraven francouzským letadlem do Paříže, kde téhož roku zemřel. Chirac díky svému chování a náklonosti, kterou projevil k Arafatovi i v jeho posledních dnech dosáhl vytyčeného cíle tedy posílení francouzského vlivu v arabském světě. Na druhé straně došlo k paradoxní situaci, Chirac byl sice úspěšný ve sbližování s islámským světem, čímž ovšem ohrozil situaci ve Francii, kde podle tehdejších medií došlo k nárůstu islámského radikalismu uvnitř francouzské společnosti (Guitta 2005: nečíslováno).

3.4 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve volebním období Nicolase Sarkozyho

Nástup Sarkozyho znamenal novou éru pro francouzsko-izraelské vztahy, ze kterých sálala negativní atmosféra z dob Jacquese Chiraca. Nový prezident po svém zvolení učinil vstřícná prohlášení vůči židovskému státu, ve kterých zdůraznil bezpečnost Izraele tak své odhodlání bojovat proti teroru v regionu. Po roce Sarkozyho působení v úřadu se, ale ukázalo, že klíčová konfliktní témata mezi Francií a židovským státem přetrvávají. Chování židovského státu kritizoval tehdejší ministr zahraničních věcí Bernard Kouchner. Ten jednoznačně odsoudil budování izraelských osad na Západním břehu, které označil za překážku

pro mírová jednání. Francie také kritizovala izraelské vojenské akce a žádala jejich ukončení, zároveň obviňovala židovský stát ze zavinění špatné ekonomické situace na Palestinských autonomních územích. Na druhé straně jednomyslně odsoudila vypálení raket z Gazy na izraelské civilní obyvatelstvo a vyzvala Hamás k ukončení těchto aktivit. Postoje Francie a židovského státu se rozcházejí i v otázce interpretace rezoluce 242 vydané OSN, která požadovala po židovském státu stažení z území, které získal v roce 1967. Ožehavým tématem, které rovněž vyvolávalo spory, byla otázka práva navrácení palestinských uprchlíků, v tomto ohledu zůstal postoj Francie neměnný (Francouzská politika odkazovala k rezoluci 194 OSN, která mimo jiné hovořila o právu návratů palestinských uprchlíků zpět do Izraele)(Hershco 2008).

Za Sarkozyho dochází k formování ekonomické spolupráce, která měla pomoci k vybudování nezávislého Palestinského státu. V roce 2007 proběhla konference donorů v Paříži, které se zúčastnilo přes 70 zástupců různých zemí a mezinárodních organizací (mimo jiné i Tony Blair jako zástupce Blízkovýchodního kvartetu). Cílem konference, bylo projednávání poskytnutí ekonomické pomoci Palestině, potřebné k obnově její ekonomiky. Během jednání Sarkozy hovořil o nutnosti vybudování nezávislého státu Palestina, jehož hlavní městem se měl stát Východní Jeruzalém. Sarkozy vyjádřil naději, že by tento stát mohl být ustaven již koncem roku 2008 a zavázal se ekonomicky Palestinskou autonomii podpořit. Zároveň zde byla projednávána otázka mírového jednání s Izraelem, tehdejší izraelská ministryně Livniová trvala na tom, že židovský stát je připraven jednat s mezinárodním společenstvím. První kolo jednání však narušila expanze židovských osad ve východním Jeruzalémě (Black 2007: nečíslováno).

Důležitou oblastí, kterou nelze opominout je koordinace francouzské zahraniční politiky s politikou Evropské unie. Po svém zvolení Sarkozy prohlásil: „Bez Evropy není silné Francie, stejně tak jako není

silné Evropy bez Francie“ (Hershco 2008: nečíslováno). Sarkozyho zájmem bylo posilovat francouzský vliv na mezinárodní úrovni a právě vytvoření politicky a vojensky silné Evropy se pro něj stalo nástrojem jak vytyčeného cíle dosáhnout. V druhé polovině roku 2008 Francie vykonávala předsednictví v Evropské Unii, přičemž deklaruje čtyři základní prioritní body, kterým se chce věnovat. Jednalo se o:

- udržitelný rozvoj a energetickou bezpečnost,
- problematiku migrace,
- bezpečnost a obranu Evropy,
- revizi zemědělství (Hershco 2008: nečíslováno).

Pro můj výzkum je však stěžejní blízkovýchodní politika. Součástí Sarkozyho blízkovýchodní vize bylo vytvoření nového uskupení Unie pro Středomoří. Tento projekt měl vzniknout jako pokračování procesu Euro-Středomořského partnerství, jinak známého jako tzv. Barcelonský proces. Unie pro Středomoří měla sdružovat komunitu států v oblasti Středozemního moře, přičemž hlavními tématy, kterými se měla zabývat, byly např. protiteroristická opatření, emigrace, energetická bezpečnost, udržitelný rozvoj atd. Ústy kritiků se jednalo o projekt, který měl sloužit k posílení francouzského vlivu uvnitř Evropské unie na úkor jiných zemí např. Německa. Další kritika se také ozývala ze strany Turecka, které se obávalo, že tento projekt je pouhou alternativou pro jeho vstup do Evropské unie. Na druhé straně lze nalézt i pozitivní argumentaci, která zmiňuje možné výhody, které vytvoření projektu nabízelo. Unie pro Středomoří např. nabídla Izraeli širší a komplexní náhled na blízkovýchodní problematiku jako celku, kterou doposud židovský stát nahlížel pouze prizmatem izraelsko-palestinského konfliktu (Hershco 2008: nečíslováno).

V roce 2006 vyhrál Hamás volby do Palestinské národní rady a o rok později po násilných střetech s Fatahem získal moc nad Pásmem Gazy. Tím zpochybnil schopnost Palestinské Autonomie vládnout na Západním Břehu a zároveň tak zpochybnil životaschopnost vysoce uznávaného dvoj-státního řešení. Po převzetí moci v Gaze začal Hamás bombardovat izraelská jižní města. Izrael zpočátku odpověděl operacemi malého rozsahu, které se ukázaly neefektivní, proto v roce 2008 spustil Operaci Lité olovo. V té nejdříve bombardoval pozice Hamásu a poté izraelské vojenské oddíly intervenovaly do Gazy. Je potřeba, říci že díky intenzitě bojů a četným úmrtím se obě strany dostaly pod nátlak mezinárodního prostředí, které volalo po ukončení bojů. Sarkozy sám deklaroval potřebu okamžitého ukončení násilí z obou stran. V rámci pokusů dospět k zastavení bojů se sešel se zástupci Egypta a Sýrie, aby pomohly situaci v Pásmu Gazy vyřešit. Se vzrůstajícím mezinárodním nátlakem na Izrael i hnutí Hamás se povedlo boje pozastavit a situaci částečně zklidnit v lednu 2009.

Ve volebním období prezidenta Sarkozyho se podařilo částečně zlepšit vztahy s židovským státem, nicméně směr francouzské politiky vzhledem ke své historické tradici zůstává pro-arabský. I nadále bylo francouzským zájmem posilovat a rozvíjet ekonomické a politické vztahy s arabskými zeměmi. Francie zakládala konference, jejichž cílem, bylo shromažďovat ekonomickou pomoc pro Libanon či Palestinskou autonomii. Zajímavým prvkem, který byl součástí francouzské blízkovýchodní politiky, byla její ochota spolupracovat v rozvoji jaderné energie pro civilní využití, se zeměmi jako Maroko, Saúdská Arábie, Libye a dalšími arabskými zeměmi (kromě Iránu k iránskému jadernému programu zaujímal negativní postoj). Sarkozy často čelil kritice za svůj názor, že právo na využití jaderné energie pro nevojenské účely má každý stát bez ohledu na to, zda je arabský či ne. Jiným nástrojem pro posílení politické a ekonomické pozice Francie vůči arabskému světu bylo vytvoření již zmíněného projektu Unie pro Středomoří.

Ve vztahu k izraelsko-palestinskému konfliktu stojí Francie tradičně spíše na palestinské straně. V roce 2010 Francie pozvedla status Palestinské delegace v Paříži na diplomatickou misi vedenou velvyslancem, který prezentoval potřebné záležitosti francouzskému prezidentovi. Mimo jiné dobré vztahy mezi Francií a Palestinci ilustrují společné ekonomické projekty na palestinských územích (vytvoření průmyslové zóny) a vzájemná spolupráce i v dalších oblastech (kultura, vzdělání, zdravotní péče). Na druhou stranu i přes částečné zlepšení vztahů s Izraelem, zůstávají klíčová témata sporu (otázka hranic, bezpečnostní záležitosti, budování osad, otázka Jeruzaléma a uprchlíků) mezi Francií a židovským státem neměnná (Hershco 2008: nečíslováno).

3.5 Francouzská ekonomická a vojenská spolupráce s Izraelem a Palestinskou autonomií

Francie je jedna z největších poskytovatelů ekonomické pomoci palestinským územím. V roce 2015 přispěla přibližnou částkou 40 miliónu euro (mezi lety 2008-2014 přispěla 394 milióny eury). Palestinská autonomie je největší příjemce francouzské přímé podpory rozpočtu na světě, poskytnuté finance jsou vynaloženy na výstavbu institucí budoucího Palestinského státu, část dotací je určena pro rozvoj vzdělání a zdravotní péče v oblasti Západního Břehu a Pásmu Gazy. Další spolupráci zajišťuje Francouzská rozvojová agentura, skrze tu francouzská vláda uvolnila 11 miliónu euro. Pro rozvoj místní palestinské samosprávy byla určena suma šest miliónu euro z této částky, zbylých pět miliónů proudí do oblastí typu C, kde mají tyto finance pomoci obyvatelstvu zlepšit jejich životní podmínky. Část financí je poskytována jako humanitární pomoc, jako příspěvek Úřadu OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA). V roce 2015 se jednalo o částku 6,4 miliónů euro, které slouží jako pomoc v řešení krizové situace

v pásmu Gazy. Francouzská ekonomická pomoc je soustředěna do klíčových geografických oblastí, kterými jsou oblasti typu C, pásmo Gazy a Východní Jeruzalém (France Diplomatie 2016).

I když došlo k určitému zlepšení vzájemných vztahů Francie s židovským státem. Jejich bilaterální spolupráce vykazuje v číslech poměrně nízké hodnoty. Tento fakt je logický a vychází především z tradiční pro-arabské politiky Francouzů. Dalším faktorem je postoj francouzské veřejnosti, která stejně jako v dalších evropských zemích sympatizuje spíše s Palestinci. Francie se v oblasti vojenské spolupráce a otázkách bezpečnosti soustředí na partnerství s členskými státy EU navíc izraelské a francouzské zbrojařské firmy svádějí konkurenční boj o vojenské zakázky v zemích jako je Singapur, Brazílie nebo Indie.

Nízká hodnota bilaterální vojenské spolupráce obou zemí pramení z historie. Izrael přistupuje k Francii s určitou nedůvěrou, která vychází z uvalené zbraňového embarga na region v roce 1967 Charlesem de Gaullem, které se nejvíce citelně dotklo právě židovského státu. Nízkou úroveň spolupráce způsobuje také odlišný postoj k izraelsko-palestinskému konfliktu. Zejména v době druhé intifády, kdy Francie jednostranně podporovala Palestince a i nadále je její zahraniční politika orientována v jejich prospěch (Palestinců).

V oblasti raketových systémů jsou francouzské a izraelské firmy v konkurenčním vztahu, proto má největší potenciál pro rozvoj bilaterální spolupráce technologie dronů. Izraelské drony jsou světově uznávanou technologií, kterou Francie od židovského státu kupuje od 90. let 20. století (Hershco 2014: 1–5)

3.6 Francouzské vztahy s Izraelem a Palestinskou autonomií ve volebním období Françoise Hollanda

Ve volebním období Françoise Hollanda probíhaly boje v pásnu Gazy, k těm se francouzský prezident vyjádřil v roce 2014, během další války v Gaze deklaroval solidaritu židovskému státu, odsoudil raketové útoky ze strany Hamásu (stejně tak učinilo Německo) a potvrdil izraelské právo na sebeobranu. Na druhé straně se mu nepodařilo navázat na Sarkozyho, který udržoval s Izraelem relativně dobré vztahy. Stávající prezident následoval tradiční politickou linii, která se spíše přikláněla na stranu Palestinců. To lze sledovat v řadě případů francouzského chování vůči židovskému státu např. Francie hlasovala ve prospěch rezoluce, (kterou vyhlásilo UNESCO) popírající historické vazby mezi Izraelem a Jeruzalémem. Francie také souhlasila s rezolucí WHO, která obviňovala židovský stát z porušování lidských práv v oblastech Gazy, Západního břehu a v Golanských výšinách (Hershco 2017: nečíslováno).

V roce 2016 spustila Paříž tzv. mírovou iniciativu, jejímž cílem bylo formulovat parametry klíčových otázek konfliktu a stanovit pevný časový rámec pro dosažení dohody mezi Izraelci a Palestinci. Byť se tato iniciativa postupem času ukázala spíše kontraproduktivní, Francie se pořád, drží stanového rámce, který si přededala, o tom svědčí zakládání pracovních skupin, které zkoumají klíčové otázky problému a navrhují projekty ekonomické spolupráce, které by napomohly dostat obě strany k jednacímu stolu. Francie také v roce 2017 pořádala opět velkou mírovou konferenci, které se zúčastnilo na 70 států (paradoxní ovšem bylo, že účast odmítl izraelský premiér Benjamin Netanjahu, který ji označil za zmanipulovanou, s cílem zesílit proti-izraelskou rétoriku. Konference se nezúčastnil ani palestinský prezident Mahmúd Abbás). Hlavním bodem jednání byla funkční podoba aplikace dvoj-státního řešení. Francouzskou vizí je existence dvou nezávislých států žijících v rámci hranic z roku 1967, přičemž za hlavní město palestinského státu je označen Východní

Jeruzalém (Rabbani 2017: nečíslováno). Francie do své mírové iniciativy vkládala velké naděje v obnovení jednání týkajících se mírového procesu. Průběh mírové konference, ale na stavu izraelsko-palestinského konfliktu fakticky nic nezměnil, jelikož, mírová iniciativa Francie se setkala s izraelským odmítnutím a bez účasti židovského státu a zástupců Palestiny logicky nelze dospět k dohodě. Jediným znepokojením pro izraelského premiéra byl fakt, že společné prohlášení z konference přijme Rada ministrů zahraničních věcí Evropské unie a ministři zahraničí zastupující blízkovýchodní kvartet (Ravid 2017: nečíslováno).

Celkově se francouzská mírová iniciativa ukázala jako kontraproduktivní. Svým jednáním Paříž stvrdila pozici Palestinské autonomie, kdy Abbás deklaroval, že po konferenci, která proběhla v červnu, požaduje úplné stažení Izraele z okupovaných území včetně úplného stažení z východního Jeruzaléma. Na druhé straně svým chováním Francie snižuje důvěru Izraele v jednání o mírovém procesu. V důsledku selhání pařížské „mírové iniciativy“ spolu s vnitrostátními problémy se kterými se Francie potýká, došlo k poklesu popularity stávajícího prezidenta. Ten oznámil, že nebude kandidovat v nadcházejících prezidentských volbách (Hershco 2017: nečíslováno).

3.7 Sumarizace poznatků

Případová studie Francie ukázala její tradiční pro-arabsky zaměřenou zahraniční politiku. V historii byla Francie hlavním dodejce zbraní do židovského státu. Tuto situaci změnil Charles de Gaulle, který nasměroval zahraniční politiku blíže k arabskému světu. V duchu pro-arabského postoje pokračovali i další prezidenti Giscard a Mitterand. Zejména za vlády Mitteranda dochází k silné podpoře Organizace pro osvobození Palestiny (s výjimkou období první války v Zálivu, kdy Arafat OOP podpořila postoje Saddáma Husajna), v ní viděl Mitterand klíčového partnera pro vyjednávání o mírovém procesu.

I ve funkčním období Chiraca tj. od roku 1995 pokračuje sbližování s arabským světem, přičemž v tomto období se Francie snaží apelovat na ostatní státy evropské unie k aktivnějším přístupům vůči Blízkému Východu. Chirac se snažil o vytvoření aktivní zahraniční politiky EU nezávislé na politice Spojených států. Situace francouzsko-amerických vztahů se zhoršila v letech 2003, kdy Francie hrozila použitím práva veta v Radě bezpečnosti OSN (v rozporu se zájmy USA a Velké Británie). K částečnému zlepšení došlo po nástupu Sarkozyho, kterému se podařilo vylepšit vztahy s židovským státem. Sarkozy podporoval jednotnou a silnou evropskou zahraniční politiku. V době francouzské předsednictví v EU zakládá nový projekt Unie pro středomoří, která má za cíl sbližovat evropské země s ostatními mimoevropskými zeměmi ležící podél středozemního moře. Tento projekt měl důležitý význam zejména proto, že v rámci spolupráce v jednání zasedají u společného stolu zástupci židovského státu a palestinské autonomie.

Po nástupu stávajícího prezidenta Hollanda spustila Francie vlastní mírovou iniciativu v podobě projektu *Peace Initiative*, která se ale ukázala jako neefektivní. Závěrem případové studie Francie lze říci, že její politika zůstává tradičně nakloněna arabským zemím s podporou Palestinců. Francie podporuje také dvoj-státní řešení, nicméně i nyní daleko aktivněji odkazuje na potřebu vytvoření nezávislého palestinského státu, jakožto možné řešení izraelsko-palestinského konfliktu a stabilizace regionu.

Francie je jedním z největších ekonomických podporovatelů Palestinských autonomních území a Libanonu, kdy vlastními projekty, ale i prostřednictvím konferencí se snaží shromažďovat finance na obnovu těchto území. V případě Francie můžeme sledovat ještě jeden zajímavý fakt, kterým je pnutí mezi muslimskými a židovskými komunitami žijící ve

Francii. Izraelsko-palestinský konflikt je i francouzským vnitropolitickým tématem.

4 Vztah Velké Británie s Izraelem a Palestinou

Vztah Velké Británie s Izraelem byl komplikovaný díky zkušenostem z dob britské mandátní správy. Po válce za nezávislost nahlížel Izrael na Velkou Británii jako na možného západního spojence a jako na dodavatele zbraní. V té době byly britské národní zájmy navázány spíše na arabské státy a židovský stát nebyl pro Velkou Británii ekonomicky ani strategicky zajímavým partnerem. Navíc britské ministerstvo zahraničí vidělo v židovském státu spíše hrozbu pro britské strategické a ekonomické zájmy na Blízkém Východě. Jeho nevráživost vůči židovskému pramenila z několika historických událostí. Prvním faktorem, byl fakt, že v době koloniální minulosti způsobil odpor sionistických hnutí pro Brity neúnosnou situaci a Velká Británie následně předala řešení palestinské otázky do rukou OSN. V době vykonávání britského mandátu nad Palestinou deklarovala kancelář zahraničních záležitostí strategický význam vztahů s arabskými zeměmi a i po vzniku židovského státu se soustředila na udržování svého vlivu a budování ekonomických vztahů s arabským světem (hlavním motivem byl britský zájem na udržení dodávek ropy, které z regionu do Británie proudily). Ke změně britského postoje vůči židovskému státu došlo v období Suezské krize, kdy Francie, Velká Británie a Izrael plánovali společnou vojenskou akci. Tento okamžik znamenal vůbec první strategickou spolupráci Velké Británie s židovským státem proti společnému nepříteli. Izrael po spuštění vojenské akce ukázal svoji sílu a změnil britskou představu o tom, že se jedná o stát bojující jen o vlastní přežití. Jeho vojenská převaha (především letecká) změnila postoj Velké Británie, která ho začala vnímat, jako potenciálního strategického partnera. V 60. letech začíná Velká Británie s prodejem zbraní do židovského státu. Je potřeba říci, že tento obchodní vztah neznamenal změnu postoje ministerstva zahraničí nebo zájem Velké

Británie na ideologickém sblížení s Izraelem. Britský vztah k židovskému státu byl založen čistě na strategickém zájmu, kterým bylo zajištění stability v regionu (Spyer 2004: nečíslováno). Další příčinou napětí byl konflikt z roku 1967, ve kterém byl Brity Izrael vnímán jako okupační mocnost, která jednala v rozporu s mezinárodním právem s cílem upevnit svoji kontrolu nad palestinským lidem v oblastech Západního břehu a Pásmu Gazy.

Je potřeba říci, že britské ministerstvo zahraničí dnes již nehraje hlavní roli ve formování a implementaci zahraniční politiky. Jeho vliv klesal postupným úpadkem britského impéria. Mnohem důležitější skutečností byl, ale sílící vliv britských premiérů, kteří razili více prezidentský styl vedení a postupně převzali v otázkách britské zahraniční politiky rozhodující vliv. Pokles vlivu ministerstva zahraničí lze sledovat v éře Margaret Thatcherové, která se do funkce britské premiérky dostala v roce 1979. Do konfliktu s ministerstvem zahraničí se dostala v době války o Falklandy, kdy zkritizovala jeho styl vedení diplomacie a obvinila ho ze zavinění argentinské invaze. Od té chvíle Thatcherová sebevědomým stylem rozvíjela vlastní koncept zahraniční politiky a podařilo se jí posílit sílu premiérského postu na úkor vlivu ministerstva zahraničí (Lochery 2007: 4–8)

4.1 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou 1993-2006

Zvolení Tonyho Blaira v roce 1997 nezměnilo podstatu dobře se rozvíjejících britsko-izraelských vztahů. Sám Blair choval silné osobní vztahy k židovskému státu a těšil se podpoře britské židovské komunity, jeden z jeho podporovatelů byl Michael Levy, kterého Blair pověřil funkcí speciálního vyslance pro Blízký východ, ve které setrval devět let. Navzdory tomu, že Blair byl příznivcem židovského státu, jeho zvolení nevyřešilo Britskou pozici mezi dvěma soupeřícími přístupy. V roce 1980 Británie hlasovala ve prospěch Benátské deklarace, která volala po

jednání mezi OOP a židovským státem. V kontextu 90. let, kdy vznikalo mnoho sporů ohledně implementace Mírových dohod z Osla, sledovala Británie spíše evropskou linii. Britská kritika okupační politiky východního Jeruzaléma židovským státem přiblížila zemi blíže politice evropských zemí nežli k USA (v deklarativním slova smyslu). Během britského předsednictví v Evropské unii vyvolal ministr zahraničí Robin Cook značnou kontroverzi a vlnu kritiky, když odmítl při návštěvě židovského státu navštívit muzeum Holocaustu a místo toho šel sledovat, konstrukce židovských osad Har Homa. V pozdější fázi své návštěvy se pak demonstrativně objal s Jásirem Arafatem (Spyer 2004).

V tomto období v rámci Evropské unie stála Velká Británie přibližně mezi dvěma póly. Na jedné straně nebyla tak kritická vůči židovskému státu jako Francie či Itálie, ale na druhé straně nebyla svým chováním takovým příznivcem židovského státu jako např. Německo, které stálo v opozici proti možným anti-izraelským opatřením. V rámci Evropské unie Velká Británie stála především v opozici francouzské iniciativě, která se snažila prosazovat aktivnější politickou a diplomatickou roli v mírovém procesu. V okamžiku, kdy je v rámci EU vytvořen post speciálního vyslance pro Blízký východ a je nadefinován jeho mandát. Britský ministr zahraničí Rifkind sledoval a snažil se rozptýlit obavy Spojených států, zda se nejedná o evropský pokus vytvořit vlastní konkurenční politiku vůči Blízkému východu. Je potřeba říci, že v té době byl blízkovýchodní mírový proces výlučnou záležitostí světových velmocí potažmo USA a Evropa se od aktivnější politiky distancovala. Tento postoj podporovalo především Německo a Velká Británie. Oba státy deklarovaly výsostné postavení USA a snažili se politiku Spojených států podporovat na rozdíl od Francie, která měla vizi o nezávislém sebevědomějším a aktivnějším angažmá v mírovém procesu.

Přístup Velké Británie byl konzistentní po celou dobu konání mírových jednání v Oslu. Británie zůstala v opozici proti vyhlášení

jednostranné deklarace nezávislosti ze strany Palestinců a věřila, že mírová jednání z Osla dospějí k uzavření konsenzuální dohody mezi židovským státem a Palestinci, která bude tvořit základ prosperujícího a stabilního post studenoválečného řádu na Blízkém východě (Spyer 2004).

4.1.1 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií v letech 2000-2007

Po selhání mírových jednání v Camp Davidu mezi Izraelem a Palestinskou autonomií kritizoval Tony Blair Jásira Arafata s tím, že předložená dohoda byla nejlepší možnou. V důsledku neúspěšných jednání stoupala míra pochybností o Arafatově ochotě uzavřít mírovou dohodu s židovským státem. Celou situaci britsko-izraelských vztahů zkomplikovalo propuknutí druhé intifády. Britské ministerstvo zahraničí vidělo Šaronovu návštěvu Chrámové hory jako hlavní příčinu vypuknutí bojů. I britský premiér začal být obezřetnější v podpoře Ehuda Baraka, jehož politický vliv postupně oslaboval a v roce 2001 byl vystřídán Arielem Šaronem, jehož zvolení přijala britská vláda s obavami (ve Velké Británii nebyl oblíbený pro své aktivity v době Libanonské války 1982). Stávající konflikt se stal pouhou součástí rozsáhlého napětí na Blízkém východě, který rozpoutal teroristický útok na Spojené státy americké. Jedenácté září postavilo do války demokratický západ proti radikálním islamistickým organizacím. Svržení Saddáma Husajna a nová celosvětová hrozba islámského terorismu, vytvořily nové klima zcela odlišné od optimistického duchu, v jakém se neslo formování zahraniční politiky v prvních letech po skončení Studené války.

V období války v Iráku se Tony Blair snaží koordinovat svoji zahraniční politiku s cíli Spojených států v regionu. Ovšem důležitější skutečností se stala nová debata, která se rozhořela uvnitř Velké Británie. V jejím rámci docházelo k diskuzi, zdali je Izrael skutečně přední linií v boji proti globálnímu terorismu nebo naopak není zdrojem jeho vzniku.

Opět jsme byli svědky rozepří mezi premiérem Blairem a ministrem zahraničí Strawem, který obvinil izraelskou vládu s teroristických útoků proti vlastním občanům. Na rozdíl od něj Blair zastával názorovou linii, která odkazovala k tomu, že Izrael v alianci s umírněnými arabskými státy je efektivní překážkou pro růst radikálního islamismu v regionu i mimo něj (Lochery 2007:13–18).

V roce 2006 se chýlilo působení Tonyho Blaira ve funkci premiéra ke konci. Tehdy pronesl projev, ve kterém vyjádřil svoji vizi o dění na Blízkém východě. Jeho slova byla zvláště znepokojující pro Izrael, který v předcházejících letech považoval Blaira za silného spojence a ochránce zájmů židovského státu. Britský premiér nejprve hovořil o klíčovém významu vztahů se Spojenými státy a Evropou a naznačil, že se politika Velké Británie vůči blízkovýchodnímu regionu ponese v duchu spolupráce se svými klíčovými partnery. Hlavní část svého projevu věnoval právě Blízkému východu, kde se zabýval například řešením irácké otázky. Její řešení neviděl pouze uvnitř státu, ale odkazoval na vnější regionální faktory, kterými byla existence jiných extrémistických skupin či existence oblastí, kde se nacházely kořeny globálního terorismu. Blair dále pokračoval tvrzením, že řešení situace blízkovýchodního regionu nespočívá ve vyřešení syrské či iránské otázky, ale naopak za klíčový konflikt, kterému měla být podle něj věnována největší pozornost, byl právě izraelsko-palestinský konflikt. Téhož roku, se Blair dostal pod silný tlak svých kolegů, kteří apelovali na provedení změn ve stávající strategii vůči Iráku a na změnu jeho pro-izraelského postoje. Za velkou chybu Blairovi zahraniční politiky bývá označována druhá válka v Libanonu mezi Izraelem a Hizballáhem. Konflikt, který probíhal měsíc, si vyžádal 1191 libanonským životů a 151 izraelských. Poté co šíitská organizace odpálila rakety na izraelská města, odpověděl židovský stát rozsáhlým bombardováním Libanonu. V tu chvíli se Blair dostal pod velký tlak britské veřejnosti a médií i jeho kabinet a poradci doporučovali, aby se připojil k ostatním evropským zemím, které podporovaly okamžité zastavení bojů.

Britský ministr, ale následoval americkou administrativu, která Izrael podporovala v boji s cílem co nejvíce Hizballáh oslabit. Ve skutečnosti svoji politikou docílil pravého opaku. Po ukončení konfliktu se Hizballáh prohlásil za vítěze, organizace zůstala bojeschopná a její vliv v zemi naopak vzrostl na rozdíl od židovského státu, kterému se nepodařilo dosáhnout přesvědčivých cílů. Amnesty International navíc obvinila židovský stát z páchání válečných zločinů a porušování mezinárodního práva. Výsledek konfliktu měl dopad i na úpadek reputace Velké Británie a Spojených států v očích arabských zemí, protože nepodporovaly okamžité ukončení konfliktu. Blair čelil kritice ze strany vlastního kabinetu, odkud zaznívaly hlasy požadující jeho rezignaci a předání vlády tehdejšímu ministrovi financí Gordonu Brownovi, k čemuž skutečně došlo v roce 2007 (Lochery 2007: nečíslováno; Phillips 2010: nečíslováno).

4.1.2 Ekonomická a vojenská spolupráce s Izraelem a Palestinskou autonomií

Tyto demonstrativní gesta, však nezměnily povahu ekonomických vztahů. Bilaterální obchod mezi Británií a židovským státem nadále rostl. Výroční zpráva z roku 2000 ukazovala, že obchod dosáhnul hodnoty 2,5 miliardy dolarů, jednalo se o 22% nárůst a židovský stát se tak stal největším britským obchodním partnerem na Blízkém východě v prvních letech nového tisíciletí. V roce 2000 založil židovský stát spolu s Velkou Británií organizaci jménem *Britech Fund*, která investovala ročně okolo 15 milionů na podporu spolupráce v oblasti vědy a výzkumu a další rozvojové projekty. Izraelská státní společnost *Israel Aerospace Industries* 25 milionový kontrakt s Královským letectvem na odkupu cvičných bojových systémů. Tato dohoda byla klíčová, neboť znamenala první průnik židovského státu na dříve uzavřený britský trh se zbraněmi.

Kritickým rokem pro vztahy EU s Izraelem byl rok 2002, kdy se jednalo o daních pro zboží pocházejících z židovských osad. Z Evropské

unie zaznívaly hlasy pro zmrazení či dokonce zrušení obchodních dohod, které dávali židovskému státu možnost prodeje zboží do Evropy (což byl samozřejmě citlivý problém, protože pro židovský stát byla EU největším obchodním partnerem), byly zde i požadavky na uvalení ekonomických sankcí proti Izraeli. Klíčovými mocnostmi, kterým se podařilo zmírnit napětí a zároveň zabránit opatřením proti židovskému státu byly Velká Británie a Německo (Spyer 2004).

V letošním roce oznámila britská premiérka Theresa May spolu s izraelským premiérem Netanjahuem dohodu o navýšení vzájemných investic a posílení obchodních vztahů. Bilaterální obchod Velké Británie s Izraelem dosáhl v roce 2015 7,5 miliardy amerických dolarů, přičemž je Velká Británie druhým největším obchodním partnerem židovského státu, zároveň je předním státem izraelských investic. Statistika uvádí, že ve Velké Británii působí přes 300 izraelských firem (Keinon 2017).

Velká Británie rozvíjí také spolupráci na palestinských okupovaných územích. V únoru 2011 vyhlásilo ministerstvo zahraničí v reakci na arabské jaro nový projekt Arabské partnerství. Cílem projektu je podpora budování otevřenější svobodné společnosti pomocí poskytování financí na rozvoj potřebných institucí. Arabské partnerství je založeno na multilaterální spolupráci zejména s platformou G8 (sdružení nejvyspělejších států světa) a Evropskou unií. Velká Británie vyčlenila v období čtyř let na podporu ekonomických a politických reforem přes 110 miliónů liber. Finanční prostředky jsou směřovány k podpoře šesti základních cílů, kterými jsou: politická participace, boj proti korupci, dodržování zákonů, rozvoj soukromého sektoru, podpora zaměstnanosti mladých lidí, podpora veřejnosti Arabské partnerství také pomáhá zvyšovat povědomí o životních podmínkách v pásmu Gazy skrze podpory publikační činnosti (Foreign & Commonwealth; BICOM 2007).

V oblasti vojenské spolupráce funguje intenzivní obchod se zbraněmi mezi Velkou Británií a židovským státem. Politická náklonost k židovského státu je podpořena velkými dodávkami britských zbraní. V exportních číslech vyvezla Velká Británie za posledních pět let (2009-2014) do Izraele 50 milionu liber ve vojenských zakázkách z toho 10 miliónů za poslední rok (2014). Podle Smithe (2014: nečíslováno) se dodávky britských zbraní přímo podílejí na probíhajícím konfliktu v Gaze. V roce 2009 potvrdil britský ministr zahraničí, že izraelská technika použitá v operaci Lité olovo obsahovala komponenty dodávané Velkou Británií. Vojenská spolupráce funguje i v opačném směru. Izrael je jedním z vojensky nejvyspělejších a technologicky nejsilnějších států světa a právě jeho zbrojařské firmy působí ve Velké Británii a spolupracují na vývoji nových vojenských technologií, konkrétně. Vojenská spolupráce je jádrem bilaterálních vztahů Velké Británie a Izraele a podle autora nelze předpokládat posun v řešení konfliktu v Gaze, dokud bude tato spolupráce páteří vzájemných vztahů obou aktérů (Smith 2014: nečíslováno).

Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií v období let 2007-2009

Po nástupu do funkce podnikl Brown návštěvu Izraele, kde v projevu v izraelském Knesetu označil sám sebe za přítele Izraele a zároveň deklaroval velký význam britsko-izraelských vztahů. K nárůstu jeho popularity u židovského státu došlo v okamžiku, kdy jednoznačně odsoudil výroky íránského prezidenta o vymazání židovského státu z mapy. Takové prohlášení označil za nepřípustné a přislíbil, že i nadále zůstane v britském zájmu zabránit Iránu v zisku atomové bomby. Brown se rovněž sešel s tehdejšími vůdci Palestinské autonomie Mahmúdem Abbásem, se kterým probíral otázku vzniku palestinského státu. Při

jednání britský premiér potvrdil podporu dvoj-státního řešení v podobě dvou nezávislých států žijících přibližně v hranicích z roku 1967 a označil Jeruzalém za hlavní město obou států (The Economist 2008).

V roce 2009 se Velká Británie zúčastnila mezinárodní konference, jejímž cílem bylo zabránit pašování zbraní do Gazy. Konference byla součástí mírových jednání, které následovaly po ukončení operace Lité olovo. Britským strategickým zájmem v této době bylo především zajistit bezpečnost státu Izrael a najít takové řešení, které by přineslo částečnou stabilitu regionu. Tento strategický zájem byl podpořen účastí britského námořnictva, které se snažilo zamezit pašování zbraní z Íránu (Írán se snažil vyzbrojovat jednotky Hizballáhu v Libanonu).

4.2 Vztahy Velké Británie s Izraelem a Palestinskou autonomií 2010-2017

I když je David Cameron známý jako velký zastánce židovského státu, za jehož vlády došlo ještě k většímu prohloubení britsko-izraelských vztahů než za bývalých premiérů Blaira či Gordona, ukazuje se, že i on ztrácí toleranci k chování židovského státu. Po nástupu do úřadu se setkal s tureckým premiérem Erdoganem a označil Pásmo Gazy za vězeňský tábor. Cameron se vyjádřil také k izraelskému útoku na tureckou flotilu Mavi Marmara, který označil za nepřijatelný. Podle autorů Saidla a Joffa volil takové výroky, které se nesly v duchu, obětování přátelství (s Izraelem) v krátkém časovém rozmezí, s cílem posílit politický vliv Velké Británie.(Saidel – Joffe 2011).

Dle prohlášení ministerstva zahraničí Velké Británie byl směr zahraniční politiky v roce 2013 jasný. Z tohoto úřadu vyšlo jasné prohlášení, které deklarovalo, že není důležitějšího cíle než obnovit rozhovory mezi Izraelci a Palestinci a zajistit v oblasti tzv. *two state solution* výraznější posun. Předmětem jednání byla také výstavba židovských osad v oblastech Západního břehu a východního Jeruzaléma,

keré ministerstvo zahraničí označilo za faktor reálně ohrožující míroví proces. Tento záměr dokládá následující citace. „Naším cílem, je zabezpečit živostnost a fungování všeobecně uznaného státu Izrael vedle suverénního a životaschopného státu Palestina založeného na hranicích v letech 1967. Budoucím hlavním městem pro oba státy je město Jeruzalém, cílem je také zabezpečit spravedlivé a rovné podmínky pro žití palestinským uprchlíkům“ (Foreign & Commonwealth Office). Britský parlament viděl konečné řešení problémů v přímém jednání s oběma stranami. Jak dále deklaroval, jeho cílem bude apel na oba aktéry, aby prokázaly silné a stabilní vedení, které je zcela nutné k dosáhnutí dohody a zajištění míru. Britský parlament předkládal ambiciózní plán. Skrze pevné vedení měly být dále vedeny kroky k posilování důvěry mezi oběma stranami. Vztahy mezi Velkou Británií a Izraelem byly poznamenány v následujícím roce, kdy Velká Británie hlasovala o uznání státu Palestina. Britský parlament odhlasoval nezávaznou rezoluci vyhlašující diplomatické uznání Státu Palestina. Toto symbolické gesto se stalo určitým ukazatelem změny postoje vůči izraelské politice. Symbolické uznání palestinského státu signalizovalo narůstající míru frustrace z chování židovského státu na okupovaných územích a nesouhlas s politikou Netanjahua vůči Palestincům i u tak významného spojence jakým je Velká Británie. Ukazuje se, že selhání v jednání o otázkách míru, pokračující výstavba židovských osad na okupovaných územích či probíhající konflikt v Gaze vyvolává u evropských zemí impulz ke zvýšení tlaku na židovský stát ve snaze jej donutit usednout zpět k jednacímu stolu. (Castle – Rudoren 2014, nečíslováno).

Izraelské ministerstvo na danou situaci reagovalo prohlášením, ve kterém kritizovalo postoj Velké Británie i jiných evropských zemí, které vyjádřily ochotu uznat palestinský stát (např. Švédsko nebo Francie). Dle izraelského ministerstva zahraničí byt' jen symbolické uznání palestinského státu ze strany evropských států je vysláním zprávy Palestincům, že mohou dosáhnout svých cílů bez bilaterálního jednání,

keré je klíčovým principem pro mírová jednání (formu bilaterálních rozhovorů mezi Izraelem a Palestinou podporují Spojené státy i většina evropských zemí) Situace se nezlepšila ani v roce 2016, kdy Cameron navštívil Východní Jeruzalém a tamní situaci označil za velmi znepokojující, přesto vyjádřil podporu židovskému státu, ovšem zdůraznil, že Velká Británie nebude podporovat budování židovských osad, které jsou jedním z klíčových konfliktních témat týkajících se izraelsko-palestinského konfliktu (Stone 2016).

I ve funkčním období nové premiérky Theresy May je problematika výstavby nových osad aktuální. Britské ministerstvo zahraniční jednoznačně odsuzuje izraelský záměr rozšiřování židovských osad na okupovaných územích. To fakticky dokládá hlasování Velké Británie ve prospěch rezoluce Rady bezpečnosti OSN, která označuje výstavbu židovských osad za porušení mezinárodního práva a zároveň požaduje ukončení těchto aktivit. Rezoluce hovoří o Izraeli jako o okupační mocnosti a v tomto důsledku vyžaduje adekvátní chování v oblasti dodržování lidských práv. Přijetí této rezoluce bylo pro izraelského premiéra šokem, neboť byl přesvědčen o podpoře Spojených států. Ty se zdržely hlasování a umožnily tak její schválení. Ke schůzce izraelského premiéra Netanjahua a britské premiérky May, došlo v únoru 2017. Jednou z klíčových otázek byla právě výstavba židovských osad, toto téma je v britském parlamentu hodně diskutovanou otázkou ve vztahu k izraelsko-palestinskému konfliktu. Na premiérku vyvíjí tlak i opoziční labouristická strana podle, které není židovskému státu dostatečně zdůrazněn nesouhlas britské vlády s jeho politikou budování osad. I ve funkčním období premiérky May je zřejmé, že vztah Velké Británie k židovskému státu se příliš nezmění. Sama premiérka vyjádřila Izraeli podporu, zdůraznila klíčový význam vzájemných vztahů a nadále přislíbila rozvoj především ekonomických vztahů. Ve vztahu k izraelsko-palestinskému konfliktu Velká Británie podporuje stejně jako Francie či Německo dvoj-státní řešení (Cowburn 2017).

4.3 Sumarizace poznatků

Případová studie Velké Británie ukázala, že v podstatě až do propuknutí Suezské krize pro Velkou Británii nebyl židovský stát ze strategického hlediska zajímavým partnerem, situace se mění po silném vojenském představení Izraele a mezi státy dochází k obchodu se zbraněmi, ale neměla zájem se ideologicky sblížovat rozvíjet.

Situace se nezmění ani po Šestidenní válce, kdy je Izrael označen za okupační mocnost. V případě Velké Británie lze sledovat boj o politický vliv mezi premiérem a ministrem zahraničí (ministerstvem zahraničí), v historii oba představitelé jezdili v rozporu nicméně dnes je hlavní role v rukou premiéra (především zásluhou Thatcherové).

Británie podporovala bilaterální jednání a v souladu s politikou USA věřila, že uzavření Mírových dohod z Osla povedou ke stabilizaci regionu. V tomto období stejně tak jako Německo uznává Británie vůdčí pozici Spojených států. Ke zhoršení britsko-izraelských dochází v důsledku propuknutí druhé intifády, kdy opět dochází k rozepřím ministerstva zahraničí, které odmítá represivní taktiky. Blair však deklaruje přátelství a spojenectví židovskému státu. Zahraniční politika Velké Británie ve funkčním období Tonyho Blaira bývá často vyjádřena metaforou mostu. Fakticky tato metafora znamená, že za jeho vlády (zejména v průběhu války v Iráku 2003) hrála Velká Británie roli mediátora mezi politickými přístupy Evropské unie a Spojených států.

Co se týče ekonomické a vojenské spolupráce oba aspekty jsou klíčovými faktory jejich spojenectví. Velká Británie dodává zbraně Izraeli ve velkém množství a je jeden z jeho nejvýznamnějších obchodních partnerů. Velká Británie se rovněž zajímá o otázku Palestinců, na okupovaných palestinských územích podniká několik projektů pro rozvoj

tamní infrastruktury a zlepšení životních podmínek. V této souvislosti je potřeba říci, že ani Velká Británie nepodporuje izraelskou expanzi židovských osad na palestinských územích, kterou považuje především britské ministerstvo zahraničí za porušení mezinárodního práva a vyvíjí tlak na novou premiérku Theresu May, aby židovskému státu britský nesouhlas s jeho akcemi důrazněji připomněla.

Velká Británie podporuje stejně jako ostatní země dvoj-státní řešení. Na závěr lze konstatovat, že i přes konfliktní témata jakým je židovská výstavba osad zůstane Velká Británie strategickým spojencem židovského státu i v důsledku „speciálního vztahu“ se Spojenými státy, které jsou rovněž izraelským spojencem.

Závěr

Ve své práci na téma „Postoj vybraných členských zemí EU k izraelsko-palestinskému konfliktu po mírových dohodách z Osla“ jsem se zabýval konkrétně postojem Velké Británie, Francie a Německa k izraelsko-palestinskému konfliktu po roce 1993. Jak se ukázalo, postoje vybraných mocností k izraelsko-palestinskému konfliktu se v řadě aspektů liší.

Tato práce měla za pomoci nedefinovaných komparačních kritérií porovnat odlišnosti vztahů židovského státu a Palestinské autonomie s vybranými zeměmi (Velká Británie, Německo, Francie). Prvním oblastí komparace byl sektor ekonomické spolupráce, přičemž komparační kritéria byla následující: Jaké jsou obchodní vztahy a ekonomická

spolupráce vybraných evropských států se státem Izrael a Palestinskou autonomií? Jak ukázaly jednotlivé případové studie Německo, Francie i Velká Británie, mají navázány ekonomické vztahy jak s židovským státem tak Palestinkou autonomií, přičemž objemem ochodu je Německo největším obchodním partnerem židovského státu a Velká Británie společně s Francií, jsou na třetí pozici (k roku 2013). Co se týče obchodních vztahů s Palestinskou autonomií jejich hlavní partnerem a přispěvatelem je Francie.

Další kritérium znělo: v čem se liší a čím jsou limitovány obchodní vztahy a ekonomická spolupráce vybraných velmocí se státem Izrael a Palestinskou ekonomii. Vzhledem k tomu, že všechny tři vybrané státy se věnují palestinské otázce, je charakter jejich aktivit ve vztahu k Palestinské autonomii podobný. Všechny tři země ekonomicky podporují zlepšení životních podmínek v Pásmu Gazy a vytváří v kooperaci s Palestinskou autonomií rozvojové projekty. Ve vztahu k židovskému státu je Velká Británie Německo i Francie významnými obchodními partnery. Limity obchodních vztahů jsou především v izraelském chování na okupovaných teritoriích, kde dochází k porušování lidských práv, což odsuzují všechny tři vybrané státy.

Druhou oblastí komparace byla vojenská spolupráce vybraných zemí s Izraelem a Palestinskou autonomií, přičemž jsem si nadefinoval tato kritéria: Jaká je vojenská spolupráce (vzájemné dohody o obchodu se zbraněmi, společná vojenská cvičení, vzájemná technická spolupráce na vývoji zbraňových systémů) vybraných evropských mocností se státem Izrael a Palestinskou autonomií. Případové studie třech vybraných států ukázaly, že v oblasti vojenské spolupráce je naprosto klíčový sektor obchodu se zbraněmi. Největší vojenské vazby s židovským státem má Německo, které s Izraelem uzavřelo v minulosti dohody o poskytnutí německých ponorek, zároveň byla podepsána nová dohoda o prodeji

německých válečných lodí židovskému státu. Židovský stát Německu prodává drony a cvičí německou armádu v jejich používání. I Velká Británie je předním vojenským partnerem židovského státu, který podporuje dodávkami zbraní. Stejně jako Německo je zájmem Velké Británie izraelská technologie dronů. Nejslabší vojenský vztah má s židovským státem Francie díky své zahraniční politice, která je orientována spíše na podporu Palestinců.

Dalším kritériem, které jsem ve své práci sledoval, bylo, jak tyto vojenské vazby ovlivňují postoj vybraných mocností vůči státu Izrael a Palestinské autonomii. Případové studie ukázaly, že díky vojenské spolupráci jsou strategickými partnery Velká Británie, Německo a v nižší míře i Francie. Díky vojenské spolupráci má Izrael silnější pozici ve vyjednávání, protože zbraňové systémy např. z Velké Británie v určité míře symbolizují politický souhlas s izraelskými operacemi. Ve vztahu k Palestinské autonomii platí opačný postoj. Vybrané země se snaží zabránit toku zbraní na Palestinská území (zejména z Íránu).

Poslední oblastí, které jsem ve své práci věnoval pozornost, byly diplomatické vztahy vybraných zemí s Izraelem a Palestinskou autonomií v letech 1993-2017. V této oblasti jsem si nadefinoval následující kritéria: Jaký postoj zaujímaly zvolené evropské mocnosti k mírovým dohodám z Osla. Všechny tři vybrané mocnosti podporovaly mírový proces a zaujímaly kladný postoj k Mírovým dohodám z Osla. Německo po roce 1993 (datum uzavření Mírových dohod z Osla) zlepšilo své vztahy s Palestinskou autonomií a i nadále podporovalo pokračování mírového procesu. Francie rovněž podporovala uzavření Mírových dohod, ačkoliv se neúčastnila tajných jednání, která předcházela oficiálnímu uzavření dohod. Byla označena zástupci OOP za jedním z klíčových aktérů, který se zasloužil o úspěšný výsledek vyjednávání. Pro Mitteranda bylo uzavření dohod z Osla pozitivní zejména, protože silně podporoval OOP a

věřil, že i do budoucna bude potřebným věrohodným partnerem pro pokračování mírového procesu. Velká Británie v tomto období podporovala bilaterální jednání a jednala v souladu s politikou Spojených států, které měly dominantní pozici ve vyjednávání o mírovém procesu.

Ve své práci jsem rovněž zkoumal, jaké přístupy zaujímaly a zaujímají zvolené evropské mocnosti k řešení zásadních otázek izraelsko-palestinského konfliktu v letech 1993–2017. Jak ukázaly případové studie vybraných států hlavní otázkou izraelsko-palestinského konfliktu je vyřešení územních sporů Izraele a Palestinské autonomie. S tím souvisí i otázka oficiálního uznání Palestinské autonomie. Velká Británie Německo i Francie podporují koncept tzv. dvoj-státního řešení, který je založen na existenci dvou nezávislých států, tedy státu Palestina a Izraele, přičemž by státy měly existovat v hranicích z roku 1967. Právě otázka hranic je klíčovým problémem. Palestinská autonomie požaduje stažení židovského státu z okupovaných území, s čímž Izrael samozřejmě nesouhlasí.

Otázkou je také ustanovení hlavního města, kterým by měl být pro oba státy Jeruzalém i v této otázce se nedaří nalézt shodu. Dalším klíčovým tématem je otázka garance bezpečnosti a boje židovského státu s Hizbaláhem, který deklaruje zničení židovského státu a Hamásem, který převzal moc na území Pásmu Gazy a rovněž bojuje s židovským státem. V souvislosti s tímto konfliktem ukázaly případové studie, že je zájmem vybraných států ukončit probíhající boje a nalézt cestu k příměří. Problematická je pozice Velké Británie, která se snaží koordinovat politiku se Spojenými státy, které Izrael podporují ve vojenských akcích a zároveň čelí kritice, že svým vyzbrojováním židovského státu naopak přispívá k neřešitelnosti situace. Oficiální zpráva britského ministerstva zahraničí pro rok 2010-2015 násilí v Gaze jednoznačně odmítá a volá po mírovém řešení.

Posledními kritérii v mé práci byly: Jak ovlivňuje chování Izraele a Palestinské autonomie v oblasti lidských práv postoje vybraných evropských mocností vůči nim. V této souvislosti prokázaly případové studie u všech třech států shodu v případě porušování lidských práv ze strany židovského státu. Velká Británie, Francie i Německo považují rozšiřování židovských osad na palestinských autonomních územích za porušení mezinárodního práva a odsuzují izraelské chování vůči Palestincům. Rozšiřování židovských osad označují vybrané evropské státy za překážku dvoj-státního řešení.

S tím souvisí i poslední komparační kritérium, které jsem v práci sledoval tj. Jak ovlivňuje otázka formálního uznání státu Palestina vzájemné vztahy vybraných evropských mocností s Izraelem. Velká Británie, Francie i Německo dnes deklarují ochotu palestinský stát oficiálně uzнат. Přitom ještě v roce 2012 hlasování o přiznání statutu nečlenského státu v OSN či uznání Palestiny, jako člena UNESCO vyjadřovalo nejednotný postoj vybraných států. Zatímco Velká Británie a Německo se v hlasování zdržely, Francie v obou případech hlasovala jednoznačně ve prospěch Palestinské autonomie. Velká Británie a Německo sice podporují dvoj-státní řešení, ale požadují bilaterální jednání mezi Izraelem a Palestinskou autonomií na rozdíl od Francie, která podporuje vznik nezávislého státu od 80. let 20. století. Teoretické oficiální uznání nezávislého palestinského státu samozřejmě zhoršuje vzájemné vztahy s Izraelem, který odmítá podobu navrhovaného řešení.

Za pomoci výše zmíněných kritérií měla práce odpovědět na otázku, jak se vyvíjely vztahy Velké Británie, Francie a Německa k Izraeli a Palestinské autonomii po roce 1993 a jaký postoj zaujímaly Velká Británie, Francie a Německo k zásadním událostem v izraelsko-palestinských vztazích po roce 1993?

Vzhledem k získaným poznatkům usuzuji, že postoje vybraných států k Izraeli a Palestinské autonomii po roce 1993 navazují na směry zahraničních politik, které se utvářely v průběhu klíčových historických událostí. Francie se stále drží tradiční zahraniční politiky, která je navázána na arabský svět. I v otázkách řešení izraelsko-palestinského konfliktu zastává pro-palestinský postoj. Německo se profiluje jako strategický partner židovského státu, v jehož koncepci zahraniční politiky lze stále sledovat německou odpovědnost za tragédie Holocaustu. Velká Británie je rovněž klíčovým spojencem židovského státu, její podpora vychází především ze speciálního vztahu se Spojenými státy. Všechny tři vybrané státy podporují tzv. dvoj-státní řešení, které se zdá být dnes již spíše mrtvým konceptem, protože se nedaří přimět Izrael a Palestinskou autonomii k bilaterálním jednáním ve kterých by oba aktéři dosáhli společné dohody.

Seznam zdrojů

Auswärtiges Amt. (2017). *Israel* (http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01Nodes/Israel_node.html, 20. 2. 2017).

Baker, P. – J. Davis (2016). U.S. Finalizes Deal to Give Israel \$38 Billion in Military Aid. *The New York Times*. 13. 9. 2016 (<https://www.nytimes.com/2016/09/14/world/middleeast/israel-benjamin-netanyahu-military-aid.html>, 19. 3. 2017).

Bass, G. (2010). When Israel and France Broke Up. *The New York Times*. 31. 3. 2010 (<http://www.nytimes.com/2010/04/01/opinion/01bass.html>, 20. 3. 2017).

Belkin, P. (2007). Germany's Relations with Israel: Background and Implications for German Middle East Policy. *Congressional Research Service*. 19. 1. 2007 (<https://fas.org/sgp/crs/row/RL33808.pdf>, 20. 2. 2017).

BICOM (2007). *The Israel-German special relationship*. (http://www.bicom.org.uk/publications/israels_foreign_relations/s/1207/the-israel-german-special-relationship/, 20. 3. 2017).

BICOM. (2017). *BICOM Analysis: Britain-Israel strategic relations following recent developments - BICOM*. (<http://www.bicom.org.uk/analysis/bicom-analysis-britain-israel-strategic-relations-following-recent-developments/>, 21. 3. 2017).

Black, I. (2007). Paris donor nations pledge billions for Palestinians. *The Guardian*. 17. 12. 2007. (<https://www.theguardian.com/world/2007/dec/17/france.israel>, 20. 3. 2017).

Bleiker, C. (2015). A special case: the German-Israeli security cooperation. *Deutsche Welle*. 12. 5. 2015 (<http://www.dw.com/en/a-special-case-the-german-israeli-security-cooperation/a-18444585>, 25. 3. 2017).

Boniface, P. (2007) Is France Cooling Toward Its Arab Friendship?. *YaleGlobal Online*. 18. 4. 2007 (<http://yaleglobal.yale.edu/content/france-cooling-toward-its-arab-friends>, 25. 2. 2017).

Borger, J. (2014). The truth about Israel's secret nuclear arsenal. *The Guardian*. 15. 1. 2014 (<https://www.theguardian.com/world/2014/jan/15/truth-israels-secret-nuclear-arsenal>, 10. 3. 2017).

Castle, S. – Rudoren, J. (2014). A Symbolic Vote in Britain Recognizes a Palestinian State. *The New York Times* 13. 11. 2014 (<https://www.nytimes.com/2014/10/14/world/europe/british-parliament-palestinian-state.html>, 20. 3. 2017).

Conference, C. (2017). History-Claims Conference (<http://www.claimscon.org/about/history/>, 21. 3. 2017).

Cowburn, A. (2017) May urged to back fresh sanction againsts Iran by Netanyahu. *The Independent*. 6. 2. 2017 (<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/theresa-may-benjamin-netanyahu-israeli-prime-minister-iran-sanctions-downing-street-talks-ballistic-a7565141.html>, 20. 3. 2017).

Cristol, J. (2002). When Did the U. S and Israel Become Allies ? (Hint: Trick Question). *Columbia college of Art and Science The George Washington University*. 7. 9. 2002 (<http://historynewsnetwork.org/article/751>, 24. 3. 2017).

Čejka, M. (2012). *Dějiny moderního Izraele* (Praha: Grada Publishing. a.s).

De Vita, L. (2015). German–Israeli ties in 2015 and 1965: the difficult special relationship. *International Affairs* 91(4), s. 835–839.

Deutsche Welle (2017). Merkel tells Abbas, two-state solution only alternative (<http://www.dw.com/en/merkel-tells-abbas-two-state-solution-only-alternative/a-38106877>, 28. 3. 2017).

Dieckhoff, A. (1992) France, Israel and The Palestinians. *The Jewish Council for Public Affairs* (262), s.1–4.

Dougherty, C. (2017). German leaders agree to peacekeeping role Europe International-Herald Tribune *The New Your Times*. 16. 7. 2006 (

<http://www.nytimes.com/2006/08/16/world/europe/16ihtgermany.2506596.html>, 28. 2. 2017).

European Commission (2017). *EU Research cooperation with Israel* (<http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=israel> 18. 3. 2017).

European Commission. (2017). - *EU / ISRAEL RELATIONS*. (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_en.htm, 26. 2. 2017).

Feldman, L. (2014). What's in a Name? The German-Israeli Partnership. *American institute for Contemporary German Studies*. 6. 3. 2014 (<http://www.aicgs.org/issue/whats-in-a-name-the-german-israeli-partnership-is-it-a-special-relationship-a-friendship-an-alliance-or-reconciliation/>, 26. 3. 2017).

Filiu, J. (2009). François Mitterrand and the Palestinians: 1956–95. *Journal of Palestine studies* 38 (2), s. 24–41.

Foreign & Commonwealth Office (2017). *Foreign Secretary statement on plans for a new settlement in the West Bank* (<https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-statement-on-plans-for-a-new-settlement-in-the-west-bank>, 29. 2. 2017).

Foreign & Commonwealth Office (2017). *The Arab Partnership works to leverage funding through multilaterals to provide a strengthened offer of support to the region* (<https://www.gov.uk/government/world-location-news/supporting-youth-employability-and-womens-participation>, 29. 2. 2017).

France Diplomatie (2017). Ministry of Foreign Affairs and International Development *France and Israel*

(<http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/israel-palestinian-territories/israel/france-and-israel/>, 28. 2. 2017).

France Diplomatie (2017). Mistry of Foreign Affairs and International Development *France and the Palestinian territories* (<http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/israel-palestinian-territories/palestinian-territories/france-and-the-palestinian-territories/>, 28. 2. 2017).

Geisleer, H – Muralová, M (2011). Komparativní přístupy při zkoumání veřejných politik. In: Nekola, M – Geislerr, H – Muralová, M., *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. (Praha: Karolinum).

Guitta, O. (2005). The Chirac Doctrine. *The Middle East Quarterly* 12 (4), s. 43–53.

Haaretz (2011). *Begin Aided Argentina During Falklands War to Avenge the British* (<http://www.haaretz.com/israel-news/begin-aided-argentina-during-falklands-war-to-avenge-the-british-1.357246>, 19. 3. 2017).

Hershco, T. (2008). Sarkozy's Presidency. *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies* (46).

Hershco, T. (2014). French-Israeli Security Cooperation in the Twenty-First Century. *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, s 1–5.

Hershco, T. (2017). France's Counterproductive "Piece Initiative,.. *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies* (394), s 1–5.

Honig, F. (1954). The Reparations Agreement between Israel and the Federal Republic of Germany. *The American Journal of International Law*, 48(4), s.564–567.

Jewish Telegraphic Agency (1991). Bush, Still Angry at Plo, Says U.S. Will not Resume Dialogue (<http://www.jta.org/1991/03/15/archive/bush-still-angry-at-plo-says-u-s-will-not-resume-dialogue>, 29. 3. 2017).

Jewish Telegraphic Agency (2017). Germany says trust in Israel 'shaken' by legalization of West Bank settlements on Palestinian land (<http://www.jta.org/2017/02/08/news-opinion/israel-middle-east/germany-says-lost-confidence-in-israel-after-outpost-law>, 27. 3. 2017).

Joffe, N. (2017). British-Israeli Relations Increasingly Fragile. *Gatestone Institute*. 3. 1. 2011 (<https://www.gatestoneinstitute.org/1767/british-israel-relations-fragile>, 15. 3. 2017).

Karlas, J. (2008). Komparativní případová studie. In: Drulák, P. a kol. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. (Praha: Portál), s. 62–89.

Keinon, H. (2017). UK envoy: British-Israel relationship 'probably stronger and deeper than ever'. *The Jerusalem Post* (<http://www.jpost.com/Israel-News/Politics-And-Diplomacy/UK-envoy-British-Israel-relationship-probably-stronger-and-deeper-than-ever-444680>, 30. 3. 2017).

Kinzer, S. (1991). WAR IN THE GULF: GERMANY; GERMANS ARE TOLD OF GULF-WAR ROLE. *The New York Times*. 31. 1. 1991

(<http://www.nytimes.com/1991/01/31/world/war-in-the-gulf-germany-germans-are-told-of-gulf-war-role.html>, 25. 3. 2017).

La Gorce, P (1997). Europe and the Arab-Israel Conflict: A Survey. *Journal of Palestine Studies* 26 (3), s. 5–16.

Lammer, N. (2015). Like a Miracle of History. In: Wahlers, G, *Germany and Israel 50 years of diplomatic relations.*(Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung), s. 10–15.

Lappin, Y. (2008). 'ISRAEL, GERMANY DEVELOP NUCLEAR WARNING SYSTEM'. *The Jerusalem Post*. 17. 11. 2008 (<http://www.jpost.com/International/Israel-Germany-develop-nuclear-warning-system>, 25. 2. 2017).

Leber, H. (2015). Chancellor Helmut Schmitdt, His Policy toward Israel, and German Responsibility for the Jewish People. *American institute for Contemporary German Studies*. 14. 12. 2015. (<http://www.aicgs.org/publication/chancellor-helmut-schmidt-his-policy-toward-israel-and-the-german-responsibility-for-the-jewish-people/>, 17. 3. 2017).

Lewy, M. (2015). <http://archived.wixsite.com/de50il-eng/german-israel-relations>.

Lochery, N. (2007). Present and Post Blair British Middle East Policy. *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies*. 1. 3. 2007. (<https://besacenter.org/madeleine-feher-annual-european-scholar-series/present-and-post-blair-british-middle-east-policy/>, 26. 3. 2017).

Müller, P. (2010). German foreign policy and EU's collective conflict resolution policy in the Middle East – between national projection and EU

adaptation. *Institute for European Integration Research – Vienna*. (<http://www.ies.be/files/M%C3%BCller-G2.pdf>, 18. 3. 2017), s. 1–20.

Nekvapil, V. (2013). *Blízkovýchodní konflikt ve francouzském veřejném prostoru (2000-2010)* [disertační práce] (Praha: Univerzita Karlova v Praze).

Newman, D. (2010). Repairing Israel-UK Relations. *The Jerusalem Post*. 28. 3. 2010 (<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/Repairing-Israel-UK-Relations>, 20. 3. 2017).

Office of the Historian, Bureau of Public Affairs. *The Oslo Accords and the Arab-Israeli Peace Process* (<https://history.state.gov/milestones/1993-2000/oslo>, 22. 3. 2017).

OSN (2017). *General Assembly Votes Overwhelmingly to Accord Palestine 'Non-Member Observer State' Status in United Nations | Meetings Coverage and Press Releases* (<https://www.un.org/press/en/2012/ga11317.doc.htm>, 26. 2. 2017).

Rabbani, M. (2017). Peace conference: A damp squib. *Aljazeera*. 15. 1. 2017. (<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/01/paris-peace-conference-damp-squib-170115080656426.html>, 18. 3. 2017).

Ravid, B. (2017). Netanyahu: Paris Peace Conference Is Rigged by Palestinians Under French Auspices. *Haaretz*. 12. 1. 2017 (<http://www.haaretz.com/israel-news/1.764643> 20. 3. 2017).

Rondot, P. (1987). France and Palestine: From Charles de Gaulle to Francois Mitterand. *Journal of Palestine Studies* 16 (3), s. 88–110.

Říchová, B. 2002. Komparativní politologie. In: Cabada, L. – *Kubát, M. a kol. Úvod do studia politické vědy.* (Praha: Eurolex Bohemia), s. 74–102.

Sharma, Y. (2017). POLITICS: Germany's New Role in the Middle East Peace Process. *Inter Press Service.* 24. 7. 2017 (<http://www.ipsnews.net/2001/07/politics-germanys-new-role-in-the-middle-east-peace-process>, 25. 2. 2017).

Schmidt, W. (2014). FROM HISTORICAL RESPONSIBILITY, MORAL OBLIGATION, AND POLITICAL CONVICTION. *Bundeskanzler Willi Brant Stiftung* (http://www.willy-brandt.de/fileadmin/stiftung/Downloads/Schriftenreihe/Brandt_Israel_Peace.pdf, 25. 3. 2017), 3–8.

Schwartz, A. (2014). Inside the Germany/Israel Relationship. *Moment Magazine.* (<http://www.momentmag.com/inside-germanyisrael-relationship/>, 20. 2. 2017).

Spyer, J. (2002). An Analytical and Historical Overview of British Policy Toward Israel. *Rubin Center Research in International Affairs.* 2. 5. 2004. (<http://www.rubincenter.org/2004/06/spyer-2004-06-02/>, 19. 3. 2017).

Schmit. A. (2014). The UK must end its arms trade with Israel. *The Guardian.* 5. 9. 2014 (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/aug/05/uk-arms-trade-israel-britain-gaza>, 20. 3. 2017).

Stone, J. (2016). David Cameron blasts Israel's 'genuinely shocking' illegal settlements. *The Independent* 24. 2. 2016 (<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/david-cameron-blasts->

israels-genuinely-shocking-illegal-settlements-a6893301.html, 10. 3. 2017).

The Economist (2008). *Gordon Brown in Israel*. (<http://www.economist.com/node/11792879>, 15. 3. 2017).

The Independent (1994). *Britain lifts arms embargo against Israel* (<http://www.independent.co.uk/news/world/britain-lifts-arms-embargo-against-israel-1438791.html>, 19. 3. 2017).

Zweig, R. (2013). The Challenge of Reconstruction. In: Zweig, R, *German Reparations and the Jewish World* (New York: Routledge) s.112–154.

Resumé

My diploma thesis is titled *Approach of Particular EU member states towards Israeli-Palestinian conflict after The Oslo Accords*. The work analyzes attitude three countries towards Israel and Palestine Conflict. The thesis analyzes and compares three main frameworks of foreign policy selected countries. The frameworks are economic relations, political relations and military relations. The research period is since 1993 till 2017.

The thesis consists two main parts. The first part is called methodological part. It is focused on specific criterions of comparation towards the research theme.

The second part is practical part, which is composed by three case studies of Germany, France and Great Britain. The case study of Germany describes relations between Israel, Palestine and Germany from 50s in the 20th century to the current time. It is consist of research of bilateral relations between Germany and Israel and between Germany and Palestine Authority. It also contains foreign policy of the European Union. The second and the third case studies spoke about attitudes of France and Great Britain towards Israeli-Palestinian conflict. The thesis works with same principles as in case study of Germany.

In conclusion, the work compares differences between attitudes chosen European states toward Israeli-Palestinian conflict. It also shows main conflict topics, which is conflict in Gaza Strip, expansion of Jews settlements in occupied territories and two-state solution.

